

**Latvijas Universitāte
Teoloģijas fakultāte
Teoloģijas maģistra studiju programma**

**1.kursa students
Stud.apliecības Nr. jc 11061**

Jānis Cepurītis

**Projekts „Vecāku māja”
Bērnu klīniskajā Universitātes slimnīcā**

Pētnieciskais darbs

**Studiju kurss: Teoloģija un prakse
Kursa docētāja: Dr.paed. Laima Geikina**

**Rīga
2014**

Saturs

Ievads	3
Ģimene kā eksistenciāls kopums	4
Bērnu slimnīcas projekts Vecāku mājā	10
Brīvprātīgo darbs	13
Klātienas novērojumi Vecāku mājā	15
Nobeigums.....	16
Izmantotās literatūras saraksts	17
Pielikumi	19
Nr. 1 Intervija ar kapelānu un mācītāju Linardu Rozentālu	19
Nr. 2 Izvilks No Rīgas Lutera draudzes kopsapulces	23
Nr. 3 Izvilks no Eiropas Iekšējās lūgšanas simpozija Minhenē	24
Nr. 4 Izvilks no LELB Diakonijas konferences	25
Nr. 5 Brīvprātīgo apmācības dienas darba kārtība.....	27
Nr. 6 Brīvprātīgo apmācības dienas darba kārtība.....	28
Nr. 7 Brīvprātīgo darbinieku stāsti	29
Nr. 8 Vecāku mājas kapelāna amata apraksta	30
Nr. 9 Brīvprātīgo aicinājums un pieteikuma anketas paraugs.....	32

Ievads

„Vecāku mājā un Bērnu slimnīcā attiecības starp cilvēkiem ir ļoti patiesas, zūd ierastās maskas. Sev es gūstu galvenokārt atgādinājumu par vērtībām – kas ir un kas nav būtiskas, patiesi svarīgas.”

„...galvenais, ka Vecāku mājā var darīt labu, noderīgu līdzcilvēkiem, neieguldot nekādus materiālus resursus, vienkārši veltot dažas stundas sava laika. Vecāku mājā es noteikti saņēmu vairāk nekā dodu.”

„Pirms sešiem gadiem mūsu meita devās mūžībā, bet sirdī bija spēcīga vēlēšanās darīt kaut ko tādu cilvēku labā, kas piedzīvo kaut ko līdzīgu.”

„Brīvprātīgais darbs ļauj saglabāt realitātes sajūtu – kādā saulainā vasaras pēcpusdienā, izejiet pastaigā pa bērnu slimnīcas teritoriju, kad ārā ir bērni ratiņkrēslos, pēc operācijām, ķīmijas terapijām...”

Šis ir tikai dažas no atziņām un iespaidiem, ar ko dalās Vecāku mājas brīvprātīgie¹. Viņu ceļš uz vecāku māju ir bijis ļoti dažāds. Kādam sava bērna zaudējums ir licis dalīties pārdzīvotajā un sniegt atbalstu un iedrošinājumu tālāk, citiem tā ir vēlme būt līdzās otra ciešanās, vēl kāds to saredz kā savu kalpošanas iespēju, esot draudzē. Tomēr visus šos un vēl vairāk kā simts cilvēkus vieno Latvijā nebijis sociāls projekts – Vecāku māja. Tā ir vieta, kas vēl pirms pārdesmit gadiem Latvijas medicīnas aprūpes sistēmā bija pilnīgi sveša. Bērnu klīniskajā Universitātes slimnīcā (turpmāk tekstā – BKUS) Rīgā, Vienības gatvē 45, jau vairākus gadus darbojās Vecāku māja, kas ir uzņēmusies rūpes un gādību par mazo pacientu vecākiem, viņu brāļiem un māsām. Varētu teikt, slimnīcai neierasta vide. Šeit nav sarežģīti medicīnas aparāti, nevar manīt ārstus baltos virsvalkos un sirdsdarbības monitora vietā var skatīties televizoru. Ar šo projektu, Latvijas medicīnas aprūpē tiek pieteikta jauna pieeja mazo pacientu ārstēšanā. Vecāku māja palīdz bez zālēm – tā ārstē un dziedina rētas un ievainojumus, kas sniedzās tālāk par mūsu ķermeni un tā veselību. Vecāku māja nav modes lieta, kas pasaulē redzēta, arī mums liek justies mūsdienīgiem. Šī vieta ir nepieciešamība, ko tikai tagad sākam novērtēt un apjaust tās svarīgumu visā mazo pacientu ārstēšanās gaitā.

Ja no mūsu bērnības ir kādas slimnīcas atmiņas un pieredze, tad noteikti tā saistās ar lielu neziņu, bailēm un galvenais atšķirtību no vecākiem. Mūsu vistuvākie cilvēki, kas spēš var radīt drošības sajūtu un sniegt mierinājumu, salīdzinoši reti drīkstēja un varēja būt līdzās. Slimnīca tik bieži paliek atmiņā kā vieta, kur nekad negribas atgriezties. Būt vienam pašam mājas ir katra bērna sapnis, kad nav ne vecāku, ne lielās māsas vai brālis, bet slimnīcas vientulības laiku neviens negribētu izbaudītu no jauna.

Vecāku māja ir salīdzinoši jauna pieeja medicīnas aprūpē. Tās unikalitāte ir tajā, ka šī vieta neārstē ar zālēm, bet ar līdzās būšanu spēš, vajadzībās un neziņā. Vecāku mājā ierastā slimnīcas kārtība tiek pārorientēta. Šeit tiek uzlūkotas un aktualizētas vecāku vajadzības. Ja slimnīcā pierasti ir interesēties tikai par mazo pacientu un viņa saslimšanu, Vecāku māja pievēršas vecāku vajadzībām, tieši viņos saskatot, svarīgu nosacījumu bērna sekmīgākā atveseļošanās procesā.

---

¹ sk. Pielikums Nr. 7, 29.

Ģimene kā eksistenciāls kopums

„Mūsu dzīve ir ļoti trausla, tā jebkurā brīdī var beigties”, tā savā grāmatā raksta pastorālās teoloģijas profesors Čārlzs Gerkins (Charles V. Gerkin).² Tam var tikai piekrist, ka dzīvības trauslo robežu apjaušam, kad pieredzam savu tuvāko ciešanas un sāpēs. Tas vienmēr ir divreiz grūtāk, redzēt otra ciešanas un saprast, ka neko nespēju palīdzēt. Sāpju un ciešanu pieredze vistiešāk tiek piedzīvota ģimenes kontekstā, kad tuva cilvēka slimība vai traumas, liek pārvērtēt līdzšinējās dzīves prioritātes un vērtības. Ja domājam par bērnu slimnīcu, tad vecāku un bērnu attiecības vienmēr ir īpašas. Mazo pacientu pēkšņās dzīves pārmaiņas ietekmē ne tikai viņus, bet arī viņu vecākus. Vai medicīnas aprūpes sistēma pamana vecāku nozīmīgo lomu bērna atveseļošanās procesā? Varētu teikt, vecākus un viņu vajadzības bērnu slimnīcā sāk pamanīt ļoti lēnām. Kā norāda Vecāku mājas kapelāns, mācītājs Linards Rozentāls, šodienas medicīnas aprūpe ir spērusi soli ārā no Padomju laika medicīnas izpratnes, kad uzlūkoja tikai bērna vajadzības.³ Laikiem mainoties, mainās izpratne arī par bērna aprūpi slimnīcas periodā, šodienas aprūpes laukā iekļaujot ar vecākus un viņu vajadzības. Kāpēc vecāki ir tik svarīgi? Uz šo jautājumu atbildes sniedz psiholoģijas teorijas. Lasot pētniecības literatūru, secinu, ka tieši psiholoģijas teorijas ir devušas būtisku ieguldījumu vecāku lomas aktualizēšanā, bērna slimnīcas vidē. Visa pamatā ir izpratne par ģimeni. Kā vienu no vecāku aprūpes teorētiskajiem pamatiem psiholoģijā saskatu definīciju, ka indivīds, ģimene un sociālā sistēma ir kompleksa un dinamiska. Tieši ģimene ir sociāls konteksts ar viena indivīda tūlītēju reakciju un ietekmi uz otru indivīdu. Ģimene ir divu vai vairāku indivīdu emocionāla tuvība un vienotība, kas atklājas ne tikai dzīves priecīgajos un laimes pilnajos brīžos, bet arī ciešanās un slimībās. Īpaši slimībai ir fundamentāla ietekme ģimenes funkcionalitātē.⁴ Lūk, bērna stacionārā ārstēšanās neietekmē tikai pašu bērnu, bet slimība ietekmē visu ģimeni. Tātad bērna atlabšanas process arī ir saistīts ar visas ģimenes iesaisti. Protams, ģimene nepiedalās medikamentu un manipulāciju piemērošanā, bet emocionāla, un galvenais fizika klātbūtne ir ļoti ietekmējoši procesi. Pastorālās padomdošanas profesors Dāvids Švicers (David K. Switzer) uzskata, ka ģimene nav tikai individuālistu grupa, bet tie ir cilvēki, kuri ir saistīti viens ar otru. Ģimene ir operacionāla sistēma – tas, kas ietekmē vienu ģimenes locekli, ietekmē visu sistēmu kopumā. Ģimene ir divu vai vairāku cilvēku formācijā, kurā tiek iepazītas un pieņemtas otra vajadzības. Tā ir vienotība indivīda vajadzībās.⁵ Slimnīca ir ietekmējoša vide, tas attiecās kā uz bērniem, tā uz vecākiem. Tāpēc vecāku vajadzības, viņu neziņa, sēras un ciešanas ir vienlīdz svarīgās līdzās bērna slimībai un piemērotajai ārstniecības gaitai. Tā ir ģimenes uzlūkošana kopumā, jau ienākot uzņemšanas nodaļā, slimnīcas

² Charles V. Gerkin, *An Introduction to Pastoral Care* (Nashville: Abingdon Press, 1997), 227.

³ skat. *Pielikums Nr. 1*, 20.

⁴ Beatrice L. Wood and Bruce D. Miller, “Families, Health, and Illness: The Search for Pathways and Mechanisms of Effect,” in *Family Psychology: The Art of the Science*, ed. William M. Pinsof and Jay L. Lebow (New York: Oxford University Press, 2005), 493-494.

⁵ David K. Switzer, *Pastoral Care Emergencies* (Minneapolis: Fortress Press, 2000), 137.

personālam ir jāsaprot, ka trauma vai slimība ir skārusi visu ģimeni, neskatoties uz to, ka medikamentoza ārstēšana attiecas tikai uz bērnu.

Teoloģijas profesors Pauls Balards (Paul Ballard) ģimeni kā veselumu uzsver sakot, ka holiska pieeja pacientu aprūpē ietver pozitīvus rezultātus atveseļošanās procesā. Tradicionāli, holiskā aprūpes pieeja ietver sevī fizisko, psiholoģisko un sociālo vajadzību nodrošināšanu, bet nepelnīti tiek aizmirsts par garīgo un reliģisko aprūpes aspektu. Tomēr slimnīcas kapelānu un garīgo aprūpes darbinieku ikdiena, ir apliecinājums garīgās aprūpes nepieciešamībai, kā daļai no holiskas pieejas pacienta aprūpē.⁶ Tas ir solis vēl tālāk. Tiek uzlūkota ne tikai ģimene kā vienots veselums, bet palīdzības sniegšanā netiek izslēgtas, kādas no cilvēka vajadzībām. Tātad slimnīcas kontekstā netiek aizmirstas cilvēka garīgas vajadzības un pastorālā aprūpe. Kā veselums tiek uzlūkota ģimene, un reizē kā veselums tiek uzlūkots katrs konkrētais cilvēks.

Hospitalizācija bērnam ir liels pieredzes izaicinājums. Bērniem bez ģimenes atbalsta, slimnīca rada mulsumu un šķiet biedējoša, jo šeit nekas nepakļaujas viņu viedoklim un kontrolei. Bieži, vecāku sarunās ar bērniem var dzirdēt vārdus: „Ja tu neapēdīsi visu maltīti, tad būs jābrauc uz slimnīcu!”. Te nu tā ir, ne tikai slimības un traumas, bet arī emocionālais stāvoklis tiek pakļautas jaunas un nepazīstamas vides ietekmei. Tas bērnam var būt traumatiski, jo bieži par ārstniecību un izmeklējumiem vecāki netiek pietiekami informēti, lai notiekošo ārstniecības procesu pārrunātu ar bērnu. Piemēram, vārdi neēst pirms un pēc operācijas, citādi var saslimt. Bērnam šie vārdi ir jāpaskaidro tikai kā īslaicīgas izmaiņas viņa ēdienkartē, citādi bērns ēšanu kopumā var uztvert kā slimības ierosinātāju.⁷ Šajos vienkāršajos sīkumos un to skaidrojumā, bērni meklē drošību un mierinājumu. Tāpēc vecākiem ir jārada vide un iespēja būt līdzās slimajam bērnam. Kā norāda kapelāns Linards Rozentāls, vecākiem jāparedz tiesības būt līdzās savam bērnam jebkurā brīdī, kad viņi to vēlas.⁸

Ģimene ir savstarpēji ietekmējoša sistēma, ģimene kā kopums ir iedarbīgāka nekā katrs indivīds atsevišķi. Ja ir traucēta vai izjaukta pierastā ģimenes rutīna un to vēlas normalizēt vai atjaunot, tad ir jāuzlūko ģimenes locekļu mijiedarbība (kā attiecībās tā darbībā – autora piezīme), nevis katrs ģimenes loceklis individuāli.⁹ Rūpes par vecākiem ir mūsdienīgas medicīnas aprūpes attieksme un mēģinājums neizjaukt dabisko ģimenes saiti, bet aprūpē tuvoties kā bērnam, tā viņa vecākiem. Pamatojoties uz pētījumiem, kā viens no bērniem draudzīgas slimnīcas raksturlielumiem, ir vecāku iespēja visu diennakti būt līdzās savam bērnam.¹⁰ Latvijas medicīnas aprūpe vēl ir ceļā uz

⁶ John Barletta and Kate Witteveen, “Pastoral Care in Hospitals: An Overview of Issues,” *Australian Journal of Primary Health* 13.1 (Apr. 2007): 97.

⁷ Myra D. Fox, “The Birth of Child Life: Creating a Child-Friendly, Developmental Hospital Environment,” in *Nurturing Children and Families: Building on the Legacy of T. Berry Brazelton*, ed. Barry Lester and Joshua Sparrow (West Sussex: Blackwell Publishing, 2010), 310.

⁸ skat. *Pielikums Nr. 1*, 20.

⁹ Nicki L. Potts and Barbara L. Mandelco, *Pediatric Nursing: Caring for Children and Their Families*, 3th ed. (New York: Cengage Learning, 2012), 58.

¹⁰ Myra D. Fox, op. cit., 319.

šādu pieeju. Pasaules pieredze rāda, ka ārstniecības iestādes un slimnīcas cenšas nodrošināt vecāku un ģimenes līdzdaļu ārstniecības gaitā. Šī līdzdaļa nozīmē iespēju būt līdzās slimajam bērnam. Kā vecākiem, tā brāļiem un māsām tiek nodrošināta iespēja nakšņot (*room in* slimnīcas politika). Tās ir rūpes ne tikai par bērnu, bet arī par vecākiem. Īpaši smagu un ilgstošu saslimšanu gadījumos ir svarīgi, lai vecāki ir atpūtušies un neilgu laiku var veltīt tikai sev.¹¹ Nepārtrauktas rūpes un uztraukumi atstāj iespaidu arī uz pieaugušā psiholoģisko un emocionālo stāvokli. Vecākiem pēc ilgstoši pavadīta laika palātā vai pie operāciju zāles, ir nepieciešama atslodze un atpūta. Vecāki, kuriem tiek sniegta iespēja atpūsties, ir labs atveseļošanās resurss bērniem.¹²

Bērna fiziskajās vai garīgajās grūtības, ne mācītājs vai psihoterapeits nespēs ieņemt vecāku vietu un sniegt bērnam drošību un gandarījumu. Šādos problēmu gadījumos visai ģimenei, kā sistēmai ir jāmainās (ilglaicīgi vai īslaicīgi – atkarībā no situācijas), lai spētu sniegt savstarpēju atbalstu.¹³ Ģimenes centrēta aprūpe ir pediatrijā pazīstama prakse. Ģimene tiek uzlūkota kopumā, lai arī vecākiem dažreiz šķiet, ka esot slimnīcā, tie zināmā veidā zaudē kontroli par bērnu, jo slimnīcā ir noteikta dienas rutīna un nepārtraukta personāla rotācija. Slimnīcas, kas ir ģimenes centrētas, pēc iespējas vairāk ļauj visai ģimenei būt un darboties kopā (piem. kopīgas ēdienreizes, līdzdalība procedūrās u.c.). Esot kopā ar bērnu ir iespēja personālām jautāta par procedūrām, izmeklējumiem un ārstēšanās gaitu.¹⁴ Bērnu slimnīcai ir jābūt vietai, kas nevis izjauca, bet pastiprina un saliedē ģimenes vienotību. Daudziem pieaugušajiem, bērna slimnīcas laiks ir pirmā nopietnā krīze, kad iekšējai jāmeklē stabilitāte un miers. Šādā brīdī palīdzoši, ir pievērst uzmanību tam, ko pārdzīvo vecāki. Īpaši tie ir onkoloģijas saslimšanas gadījumi, vai traumas intensīvās terapijas nodaļā. Trauslā bērna dzīvība šajā pasaulē nav viena pati, par bērnu šajā pasaulē rūpējas, gādā un līdzī cieš viņa vistuvākie cilvēki. Šādi brīži ir pastorālas aprūpes iespēja.

Kā jau minēju, pastorālā aprūpe cilvēka dzīvi uzlūko kā kopumu, īpašu uzmanību pievēršot dzīves sākumam. Kā norāda ievērojamais 20. gs. psihologs. Ēriks Ēriksons (Erik Erikson), pat zīdaiņa un bērna vecumā cilvēks neapzināti sāk risināt dilemmas, kuru risinājumi turpinās arī pieaugušā vecumā. Daudzu šo dilemmu un jautājumu risināšana ir nesaraujami saistīta tieši ar bērna vecākiem.¹⁵ Gluži kā nesaraujamām saitēm ir saistīta vecāku un bērnu dzīve, jo līdz zināmam vecumam, bērna drošība un rīcībspēja ir saistīta tieši ar vecākiem.

„... tas ir tik iespējami, ka slimnīca kļūst pārāk bezpersoniska, lielāko uzmanību pievēršot mazo pacientu slimībām, nekā pašu bērnu sajūtām un noskaņojumam” šajos, pediatra un Nobela miera prēmijas laureāta Frederika Robinsa (Frederick C. Robbins) vārdos, atklājas dziļa patiesība.¹⁶

¹¹ Timothy S. Yeh, “When the Patient Is a Child,” in *Surviving Health Care A Manual for Patients and Their Families*, ed. Thomasine Kushner (New York: Cambridge University Press, 2010), 199.

¹² skat. *Pielikums Nr. 1*, 20.

¹³ David K. Switzer, op. cit., 137.

¹⁴ Timothy S. Yeh, op. cit., 198-199.

¹⁵ Charles V. Gerkin, op. cit., 153.

¹⁶ Myra D. Fox, op. cit., 309.

Daudzviet pasaulē un īpaši bijušajā Padomju Savienības politiskās ietekmes telpā bērnu stacionārā ārstēšana koncentrējās tikai uz bērna slimību. Vēl agrīnā postpadomju laikā vecāku loma bērna slimības situācijā bija gaužām niecīga, un ne jau tāpēc, ka vecākiem nerūpētu savu bērna veselība, bet kopējā medicīnas doktrīna neparedzēja vecākiem vietu līdzās saviem slimajiem bērniem. Pāris apmeklējumu stundas reizēm bija vienīgais kā apciemot mazo slimnieku. Tomēr vairāk par apciemojumu, bērnam ir svarīga drošības un vecāku klātbūtnes sajūta. Slimnīcas vide bērna apziņā ienes drošības dezorientāciju. Bērns nesaprot, ka injekcijas sāpes, vai analīžu paraugu ņemšana ir viņa veselības uzlabošanas pasākumi. Slimnīcas sāpēm nav uzticības. Piemēram, tautas žargonā jau noplicinātie vārdi „paturēt rociņu”, bērnu slimnīcas vidē joprojām ir lielākais dārgums. Medicīnas doktors Timotijš Jehs (Timothy S. Yeh), kādā no savām publikācijām norāda, ka bērns nav spējīgs pieņemt lēmumus par savu veselības aprūpi, to viņa vietā izdara vecāki, jo vislabāk saprot savu bērnu. Nozīmīga lēmuma pieņemšana par bērna veselības aprūpi ir svarīga arī tāpēc, ka tā ietekmēs visu ģimeni.¹⁷ Var piekrist, ka katra lēmuma pieņemšana ir saistīta ar psiholoģisku drošības sajūtu, ka tiek pieņemts pareizais lēmums. Tāpēc maksimāla vecāku klātbūtnes iespēja slimnīcā: a) palielina vecāku uzticību ārstniecības procesam; b) uzlabo bērna emocionālo un psiholoģisko drošības stāvokli.

Slimnīcas apmeklējums salīdzinoši reti ir mērķtiecīgi plānota aktivitāte. Ģimenes ierasto ikdienas un attiecību rutīnu pārtrauc slimība. Tik ierastas lietas, uz īsāku vai garāku laiku ir jāpārtrauc vai jāizmaina. Tās ir atliktas ģimenes viesības vai ierastais gulētiešanas laiks. Slimnīcā ir jauna kārtība, un katram ģimenes loceklim tai ir jāpielāgojas.¹⁸ Mūsdienu bērnu stacionārās aprūpes kontekstā varētu sacīt, ka ģimene pielāgojas slimnīcai, un slimnīcai ir jāpielāgojas ģimenei. Tāda kā loģiska atgriezeniskā saiet, kas neuzlūko bērnu tikai caur analīžu un medicīnisko manipulāciju datiem, bet pielāgo savu ikdienas darbu ģimenei, kas sevī iekļauj slimo bērnu. Pielāgošanās reizēm prasa lielas pūles, kā uzsver kapelāns Rozentāls, īpaši jau slimnīcā, kas ir tik konservatīva vide.¹⁹

Arī psiholoģijas profesori Herberts un Irēne Goldenbergi (Herbert Goldenberg, Irene Goldenberg) uzskata, ka ģimene ir daudz vairāk par indivīdu kopību, kuri savā starpā daļa fiziku un psiholoģisku dzīves telpu. Tā ir daudzveidības formācija, kas mūsdienu laikmetā nemitīgi mainās. Ģimene ir sociāla sistēma, kurā attiecības starp tās dalībniekiem ir dziļas un daudzslāņainas, tās balstās kopīgā pieredzē, pasaules skatījumā un dzīves mērķa izjūtā.²⁰ Ienākot slimnīcas vidē ģimene, ka sociāla sistēma nedrīkst tik izjaukta. Tikai 20. gs. 70. gados slimnīcu vidē parādās tendence neizolēt bērnu no vecāku klātbūtnes. Šis laiks pediatrijas vēsturē aizsāks pavisam jaunu slimnīcu praksi, centrā liekot ģimeni, kā nesaraujamu sociālu formāciju.

¹⁷ Timothy S. Yeh, op. cit., 194.

¹⁸ Beatrice L. Wood and Bruce D. Miller, op. cit., 495.

¹⁹ skat. *Pielikums Nr. 1*, 21.

²⁰ Herbert Goldenberg and Irene Goldenberg, *Family Therapy: An Overview, 7th ed.* (Belmont: Thomson Brooks/Cole, 2008), 1.

Ir vēl kāda svarīga lieta, kas jāņem vērā bērnu slimnīcas kontekstā. Timotijs Jehs norāda, ka pieauguši cilvēki ir spējīgi saprast savu slimību, pieņemt lēmumus par ārstēšanu un sevis aprūpi. Ar jaundzimušajiem un bērniem ir pilnīgi citādāk. Viņi ārstniecības gaitā ir pilnībā atkarīgi no citiem, sākot ar ģimeni, kā pašiem tuvākajiem līdz pat aprūpes personālam un ārstiem. Tāpēc bērns nav mazs pieaugušais (autora izcēlums) – viņa sapratne par savu stāvokli nav vienādojama ar pieauguša cilvēka sapratni.²¹ Šī atziņa, ka bērni ir mazi pieaugušie, sagādā ne mazums rūpes. Bērna un pieauguša situācija slimnīcas vidē ir divas atšķirīgas lietas.

Bērna saslimšana un nonākšana slimnīcā var būt kritisks brīdis ģimenes jauno apstākļu adaptācijas procesā.²² Slimnīcai ir jāparedz risinājumi ne tikai bērna, bet arī vecāku, kā pieaugušo, krīzes brīdī. Medicīnas vide ļoti bieži saistās ar sāpēm, pārdzīvojumiem un zaudējumiem. Emocionālās un garīgās traumas nevar atstāt novārtā, jo slimnīcā pārdzīvotais, kā uz bērnu, tā pieaugušo var atstāt dziļu un paliekošu ietekmi. Pastorālā aprūpe ir viens no veidiem, kā slimnīca var atbildēt sāpīgajām un ciešanu pilnajām pieredzēm. Kapelāna kalpošanai ir atbalsta funkcijas, kapelāns nav primārais medicīnas darbinieks, bet viņš var būt *atslēga* tiem jautājumiem, kas neskar ķermenisko, bet dvēselisko un garīgo aspektu cilvēkā. Īpaši garīgie un jēgas jautājumi kļūst aktuāli pie smagām bērnu saslimšanām un traumām, piemēram, onkoloģijas un intensīvā terapijas gadījumos. Ar bērna saslimšanu, ģimenes ikdienas līdzsvars tiek izjaukts un bieži atklājas jautājumi, kas līdz šim nav bijuši aktuāli.

Saskaroties ar sāpīgu pieredzi, it īpaši, saistībā ar bērnu, vecāki bieži vien zaudē ticību un iekšējo stabilitāti, kas ir bijusi iepriekš. Vienā brīdī sabrūk līdzšinējais pasaules skatījums. Tādos brīžos cilvēkam rodas ļoti daudz jautājumu. Vecāku mājas kapelāns L. Rozentāls to apliecina sakot, ka:

*„Krīzes brīdis ir iespēja, pateicoties kurai cilvēka ticība var nonākt jaunā, daudz dziļākā pakāpē. To varētu salīdzināt ar Mozus situāciju, kad viņš nokāpj lejā no Sinaja kalna ar akmens plāksnēm un redz, ka cilvēki ir uztaisījuši zelta teļu. Mozus viņas un triec plāksnes pret zemi. Tās sašķīst, bet viņam ir vēlreiz jākāpj kalnā augšā. Plāksņu gabali ir jāsavāc un jāsalīmē. Izveidojas kaut kas pilnīgi jauns, un tas dzīvo, un ir nevis sliktāks, bet gan labāks nekā iepriekš. Tās īstās sāpes ir radījušas kaut ko stiprāku nekā līdz šim. Man šķiet, tas bieži notiek ar cilvēkiem, kad viņu ticība vai nu sabrūk, vai nu tiek krietni sašūpota, bet jāpalīdz redzēt, ka drupās var piedzimt kaut kas jauns.”*²³

Arī Vecāku mājas psiholoģe norāda, ka vecākiem bērna nonākšana slimnīcā ir krīze pati par sevi. Viss apstājas - vecāki ir nonākuši nelaimes priekšā.²⁴ Pastorālajam padomdevējam šādās situācijās vienmēr ir jābūt vērīgam, pievērst savu uzmanību cilvēku problēmām un ciešanām, kā arī būt līdzās viņu priekos un sasniegumos.²⁵ Šādās situācijās, kapelāna kalpošana un pastorālā

²¹ Timothy S. Yeh, op. cit., 191.

²² Beatrice L. Wood and Bruce D. Miller, op. cit., 529.

²³ Vita Briže, “Vecāku māja – oāze bez zāļu smaržas,” *Katoļu Baznīcas vēstnesis* 22.430 (26. novembris 2011. gads): 9.

²⁴ Ibid.

²⁵ Charles V. Gerkin, op. cit., 160.

darbinieka amats ir ļoti cilvēcīgs un praktisks. Tā ir tuvošanās cilvēkam viņa vajadzībās – tik patiesi un praktiski, *esot tur, kur viņam sāp*. Teoloģija atklājās rīcībā, tā ir praktiska aktivitāte, un var piekrist 19. gs. teologam Frīdriham Šleiermaheram (Friedrich Schleiermacher) kurš norāda, ka teoloģija ir vērsta uz praksi,²⁶ un vienlaikus teoloģiju raksturo rīcība. Praktiskā teoloģija nav tikai *tilts* starp teoriju un praksi, tas ir plašāka rakstura teoloģiskās darbības lauks, kas runā par vēsturisko realitāti un baznīcas praktisko dzīvi dažādās izpausmes formās. Praktiskā teoloģija var būt līdzās Baznīcas vēsturei un sistemātiskajai teoloģijai, lai atbildētu sava laika garīgajiem un sociālajiem izaicinājumiem.²⁷ Kā viens no šodienas aktuālajiem sociālajiem izaicinājumiem ir slimnīcas vides ietekme uz bērnu un ģimeni, ka vienotu veselumu. Praktiskā teoloģija arī pie šīs aktualitātes var sniegt savu artavu. Tā ir slimnīcas kapelānu un pastorālo darbinieku kalpošana (Vecāku mājas garīdznieka amata apraksts un uzdevumi atrodami Pielikumā Nr. 8). Šiem pienākumiem nav tikai šaura reliģiska izteiksme. Kā norāda reliģijas socioloģijas profesors Gordons Linčs (Gordon Lynch), pastorālā aprūpe ir starpdisciplināra aktivitāte. Tā ietvert sevī teoloģiju, Bībeles studijas, socioloģiju, kultūras studijas, ekonomikas teorijas un antropoloģiju.²⁸ Tāpēc var apgalvot, ka pastorālais darbs uzlūko cilvēku kā veselumu. Līdzīgs ceļš ir ejam arī bērnu slimnīcām, ģimenes kā veseluma uzlūkošana, sniedz vērtīgu un drošu ārstniecības pieredzi, kā bērniem, tā vecākiem. Sava pētījuma tālākajā izklāstā pievērsīšos Latvijas pieredzei, aplūkojot BKUS Vecāku mājas projektu, kā nozīmīgu soli ceļā uz slimnīcas aprūpi, kas iekļauj sevī ne tikai bērna ārstēšanu, bet arī vecāku vajadzības.

i

---

²⁶ Paul Ballard, "Can Theology be Practical?" in *Spiritual Dimensions of Pastoral Care, Practical Theology in a Multidisciplinary Context*, ed. David Willows and John Swinton (London: Jessica Kingsley Publishers, 2004), 27-28.

²⁷ *Ibid.*, 29.

²⁸ Gordon Lynch, *Pastoral Care & Counselling* (London: SAGE Publications, 2002), 1.

Bērnu slimnīcas projekts Vecāku māja

Bērnu klīniskā Universitātes slimnīca ir dibināta 1899. gada 2. oktobrī. Vecāku māja savu vietu radusi vienā no slimnīcas teritorijā jau vēsturiski esošajām koka barakām. Pagājušā gadsimta sākumam raksturīgā koka baraku arhitektūra slimnīcu kompleksu teritorijās saglabājusies gan Rīgas 1. slimnīcā, gan Rīgas Stradiņa klīniskajā Universitātes slimnīcā. Pēc slimnīcas arhīva datiem pašreizējā Vecāku māja varētu būt kalpojusi kā pagaidu mītne strādniekiem, kas būvēja lielos slimnīcas korpusus. Šī ēka vairākas reizes ir tikusi pārbūvēta un pēdējos desmit gados māja nodrošināja vecākiem pieticīgu iespēju pārnakšņot.²⁹

Vecāku mājas idejiskie aizsākumi pasaulē meklējami 1974. gada 15. oktobrī. Šāda tipa mājas ir pazīstamas ar nosaukumu *Ronald McDonald House Charities* (turpmāk tekstā – RMHC). Vecāku mājas ideja radās korporācijas *McDonald* vadošajiem darbiniekiem, un cieša sadarbība turpinās arī mūsdienas. Pirmajā gadā tapa vīzija ar nosaukumu *mājas ārpus mājām* (home away from home). Ar šādu pieeju slimnīcas un mazo pacientu situācijai, aizsākās pasaulē plaši pazīstamā RMHC rūpes par slimnīcu bērniem. 1985. gadā Amsterdamā tika atvērta pirmā RMHC Eiropā. Līdz mūsdienām RMHC asociācijas ietvaros ir iedibinātas vairākas sociālās atbalsta programmas, kā arī organizēti mobilie ārstniecības punkti, kas izbrauc pie mazajiem pacientiem viņu dzīves vietās. Līdz 2010. gadam, pasaulē ir atvērtas jau 300 šādā veida mājas.³⁰ Savu darbību Latvijā RMHC uzsāka 2007. gada decembrī, kā organizācijas filiāle. Ņemot vērā, ka organizācijas galvenais uzdevums ir rūpes par Latvijas bērnu veselību un labklājību, pašsaprotama bija iniciatīva sadarbībai ar BKUS. Viens no šīs sadarbības veidiem ir brīvprātīgo mediķu mobilā vienība, kas dodas pie bērniem tuvāk viņu dzīves vietai.³¹ Mobilā veselības aprūpes centra izveides mērķis ir padarīt pieejamākus medicīniskos pakalpojumus ģimenēm ar bērniem Latvijā, un nodrošināt regulāras primārās medicīniskās pārbaudes, kā arī savlaicīgu norīkojumu pie kvalificētiem speciālistiem.³²

Atgriežoties vēl pie vēstures, ēka, kurā tagad ierīkota Vecāku māja, celta 19. gadsimta beigās līdz ar citām slimnīcas ēkām. Sākumā tā bijusi koka baraka, kurā dzīvojuši slimnīcas mūra ēku celtnieki, bet pēc tam tajā izveidoja infekcijas slimību nodaļu. 1922. gadā šeit izvietoja Bērnu klīniskās zīdaiņu nodaļu, bet 20. gs. 90. gadu sākumā - kopmītņi vecākiem, kas dzīvo tālu no galvaspilsētas un kuru bērni ilgstoši ārstējas slimnīcā.³³

Vecāku mājas idejiskie aizsākumi BKUS kontekstā ir meklējami nodibinājumā „BKUS Fonds” (dibināts 2001. gada 31. janvārī). Fonda galvenie mērķi ir: 1) veicināt finanšu līdzekļu un citas palīdzības piesaisti, lai slimnīcā uzlabotos sniegto ārstniecības pakalpojumu kvalitāte, slimnīcas vide un atmosfēra; 2) radīt pacientiem, viņu vecākiem un apmeklētājiem komfortablu,

²⁹ <http://www.vecakumaja.lv/par-projektu/vecaku-maja/> [no interneta, skatīts 03.06.2014.].

³⁰ <http://www.rmhc.org/our-history> [no interneta, skatīts 03.06.2014.].

³¹ <http://rmhc-latvia.lv/kas-mes-esam-rmhc-in-latvia/> [no interneta, skatīts 03.06.2014.].

³² Ibid.

³³ Vita Briže, op. cit.: 8.

profesionālu vidi – mēs palīdzam bērniem izvēlēties pēc iespējas labāk un ātrāk. Kā galvenos „BKUS Fonda” darbības virzienus varu minēt arī remontdarbu veikšanu un telpu labiekārtošanu slimnīcas vides uzlabošanai. Tāpat liela uzmanība tiek pievērsta palīdzības sniegšanai pacientu vecākiem un tuviniekiem, lai veicinātu atbalstu ģimenei krīzes brīdī.³⁴ Vecāku mājas rekonstrukcijas darbi tika uzsākti 2009. gada septembrī un veiksmīgi pabeigti 2010. gada 5. maijā.³⁵ Vecāku māja savu dzimšanas dienu atzīmē kopš 2011. gada 11. septembra. Lai arī māja darbojās kopš 18. aprīļa, septembra sākumā tā tika iesvētīta. Šī diena bija īpaša, to atdzīst arī Vecāku mājas vadītāja Ilze Jozēna: „...iesvētīšana ir veids, kā mājā sakārtot garīgo saturu un virzīties uz svētīgu attīstību (..) iesvētīšana bija vajadzīga, lai veiksmīgi turpinātu iesākto.”³⁶

Vecāku māja atrodas slimnīcas teritorijā Rīgā, Vienības gatves novietnē netālu no bērnu spēļu laukuma. Māja ir paredzēta kā sociālās rehabilitācijas vieta slimnīcā esoša bērna vecākiem grūtā dzīves brīdī. Vecāki šeit var justies kā mājās, paši piedaloties apkārtējās vides veidošanā. Mājā ir 9 guļamistabas ar 21 gultas vietu, veļas mazgājamā istaba, virtuve, kā arī ēdamistaba kopā ar atpūtas istabu. Ja vien Vecāku māja nav pārpildīta, tad vecāki var palikt kopā ar slimā bērna māsām un brāļiem, kā arī vecāks ar bērnu, kurš ierodas, piemēram, uz divām dienām, lai izietu vairākas pārbaudes un saņemtu speciālistu konsultācijas.³⁷ Vecāku māja ir pirmā un vienīgā šāda tipa sociālās un garīgās palīdzības struktūra Latvijas medicīniskajā aprūpē. Ilze Jozēna uzsver, ka: „atmosfēra šeit nav kā slimnīcā. Te ir iespēja atpūsties, pilnveidoties un nejusties bezpersoniski.”³⁸ Kapelāns L. Rozentāls apliecina, ka šāda tipa Vecāku māja ir unikāla visā Baltijas valstu kontekstā.³⁹

Vecāku mājas apvieno sevī kā slimnīcas, tā vecāku vajadzības. Ar šo projektu BKUS ir spērusi nozīmīgu soli mūsdienīgas medicīnas aprūpē. Kā savā iepriekšējā darba nodaļā apliecina teorētiskie avoti, ģimene tiek uzlūkota un slimnīcā pieņemta, kā viens veselums (holiska izpratne). Tādējādi apliecinot, kā bērna, tā pieaugušā īpašo vietu ģimenes sociālajā sistēmā, un šīs sistēma netiek izjaukta ar bērna nonākšanu slimnīcā. Psihologi Džons Barleta (John Barletta) un Maikls Tomsens (Michael Thomsen) uzskata, ka pastorālā aprūpe ir: „būt līdzās pacienta vajadzībās, iekļaujot arī garīgās aprūpes aspektus.”⁴⁰ Vecāku māja palīdz būt līdzās un vecākiem palīdz saprasts viņu svarīgo vietu un lomu bērna atveseļošanās procesā. Dienām un nedēļām pavadītais laiks pie bērna gultiņas viennozīmīgi ir svarīgs, bet vecākiem ir jādod iespēja kaut nedaudz atpūsties. Ir vajadzīgs laiks, lai sakopotu jaunus spēkus, lai vienatnē izraudātos vai neviena netraucēts uz mirkli palasītu grāmatu. Vecāku māja ir vide, kas piedāvā vecākiem, kaut nelielu laiku un telpu

³⁴ <http://www.bsf.lv/lv/par-fondu>, [no interneta, skatīts 03.06.2014.].

³⁵ <http://www.vecakumaja.lv/par-projektu/majas-vesture/> [no interneta, skatīts 03.06.2014.].

³⁶ Kintija Bulava, “Vecāku māja – miera osta,” *Tikšanās* (Oktobris 2011): 32.

³⁷ <http://www.vecakumaja.lv/par-projektu/vecaku-maja/> [no interneta, skatīts 03.06.2014.].

³⁸ Kintija Bulava, op. cit.: 32.

³⁹ skat. *Pielikums Nr. 1*, 21.

⁴⁰ John Barletta and Kate Witteveen, op. cit.: 99.

privātumam. Ērtās istabiņas, speciālistu padomi un netraucētā atmosfēra ir palīdzošs un reizē pretimnākošs solis no slimnīcas puses. Kā atklāj kapelāns Linards Rozentāls, Vecāku mājā nav zāļu smaržas un šeit valda citas vērtības un cita kārtība. Šī vieta atsaucās tām vecāku vajadzībām, kurām neviens cits slimnīcā neatsaucās.⁴¹ Uzsvars ir uz vecākiem kā svarīgu resursu bērna atveseļošanās procesā. Dažādos lēmumu pieņemšanas brīžos vai krīzēs, vecāki nav vieni. Pediatrijas aprūpē tiek piesaistīti sociālie darbinieki, kapelāns un juristi. Ar savu profesionālo padomu un klātbūtni viņi palīdz vecākiem pieņemt pareizos lēmumus un iespēju robežās atjauno cilvēka iekšējās pasaules izjaukto stāvokli.⁴² Vecāku māja ar savu gaišumu un mūsdienīgo veidolu uz *saviem pleciem* uzņemas daudzu sāpēs un ciešanas. Varētu teikt, Vecāku mājas lielākā vērtība ir iespēja būt līdzās citu ciešanās un sāpēs – tas ir jāgrib un tas ir jāmaks. Mūsdienu pastorālās aprūpes aktualitāte ir iemiesot sevī evaņģēlija vēsti, kas izteikta cilvēka *iekšējās pasaules valodā*. Teologs Ričards Nīburs (Richard Niebur) tos sauc par *atklāsmes brīžiem* (moments of revelation). Tā ir pievērstība cilvēka vajadzībām, kurās evaņģēlija vēsts var aizskanēt līdz pašiem sirds dziļumiem.⁴³ Komfortablie Vecāku mājas apstākļi ir tikai daļa no sociālās un pastorālās aprūpes. Visam pamatā ir profesionāļu nesavtīga un mīlestības pilna kalpošana. Mājīgās telpas nespēj mazināt zaudējumu sāpes un bērnu ciešanas, bet šī vieta var kalpot kā situācijas atbalsts un neatsverama palīdzība.

Džons Kleipūls savā grāmatā „*Mīlestības pēdas, spēks panest sāpes*” raksta: „Sāpēs un ciešanās visupirms ir jāmacas dzīvot tālāk, pat ja nav atbildes uz nevienu jautājumu. Tikai pēc tam ir jāmēģina ar prātu izvērtēt un izskaidrot esošā situācija un pieredze. Turpretī, ja vispirms gaidām līdz visu saprotam, lai sāktu dzīvot, tad viss top sastindzis un mēs paši kļūstam nekustīgi. Cilvēka pamatuzdevums ir dzīves veidošana.”⁴⁴ Vecāku māja ar savu klātbūtni cenšas veidot jēgpilnu dzīves turpinājumu, skaidrojot un panesot ciešanas kopā ar vecākiem. Ciešanas ir daļa no mūsu dzīves, lai arī cilvēks ir spējis pasaulē daudzu procesus un lietas sev pakļaut un no daudzām sāpēm izvairīties. Lielākais ciešanu jautājums „*kāpēc?*” tomēr paliek neatbildēts. Pamanīsim, arī Jaunās derības un Jēzus vēsts nevis atbild, *kas ir ciešanas*, bet māca atbildēt ciešanām ar mīlestību.⁴⁵ Savā ziņā šo mīlestības un sāpju līdzgaitniecības ceļu *iet* arī Vecāku māja. Garīgā un sociālā palīdzība šeit veido vērtību kopumu, kas ciešanu brīžos kļūst eksistenciāli svarīgs. Kādā no BKUS Fonda Vecāku mājas pieteikumiem Eiropas projekta finanšu līdzekļu piesaistei (projekta Nr.1DP/1.4.1.2.4./10/APIA/NVA/043) varam lasīt sekojošu Vecāku mājas mērķi: izstrādāt un ieviest sociālās rehabilitācijas programmu, piedāvājot vecākiem un ģimenes locekļiem kompleksu pieeju problēmu risināšanā – sociālās rehabilitācijas pakalpojumu secīgu nodrošināšanu, vispusīgu,

⁴¹ skat. *Pielikums Nr. 1*, 20.

⁴² Timothy S. Yeh, op. cit., 198.

⁴³ Charles V. Gerkin, op. cit., 88.

⁴⁴ Džons Kleipūls, *Mīlestības pēdas, spēks panest sāpes* (Rīga: Amnis, 1999), 16-17.

⁴⁵ Sarah A. Butler, *Caring Ministry: A Contemplative Approach to Pastoral Care* (New York: Continuum, 2004), 138-139.

vairāku nozaru speciālistu atbalstu, tādējādi veicinot ģimeņu vienotību, sekmējot vecāku sociālo funkcionēšanu, ģimeņu labklājību un integrāciju sabiedrībā.

Vecāku mājas projekts sevi ir apliecinājis ne tikai bērnu slimnīcas vidē, bet arī plašākā kontekstā. BKUS Fondam, sadarbībā ar Valsts nodarbinātības aģentūru un Eiropas Sociālo fondu ir īstenots projekts par ir sociālās rehabilitācijas sniegšana mazo pacientu vecākiem. Proti, nepilnām ģimenēm, personām ar trūcīgā statusu, kā arī personām ar nepietiekamām, zemām vai darba tirgum neatbilstošām zināšanām un prasmēm gan uzturēšanās mājā, gan speciālistu konsultācijas ir bez maksas.⁴⁶ Vecākiem, kuri neietilpst šajā sociālā riska grupa, vai neaudzina trīs vai vairāk nepilngadīgus bērnus, uzturēšanās līdzmaksājums sastāda 4.27 EUR par diennakti.

Vecāku māja kalpo vecāku iekļaušanai bērna aprūpē un ārstēšanā.⁴⁷ Jaunums nav tika pati māja, bet jaunums ir medicīnas aprūpes sistēmas gatavība mainīties. Pievērst uzmanību ne tikai zālēm, kas mazina sāpes, bet pievērsties vecākiem, kuri aizstāj jebkuras zāles, dāvājot savu mīlestību, klātbūtni, rūpes un smaidus. Bērnu slimnīcas ārstniecība arī Latvijā ar Vecāku mājas piemēru kļūst integrāla, kur pacients savā ziņā ir visa ģimene – visi, kas vēlas un var būt klāt mazajam slimniekam. Protams, ne visiem ir vajadzīga zāļu terapija, bet vajadzības slimnīcā ir kā bērnam tā vecākiem. Bērnu slimnīca Rīgā, šo vecāku iekļaujošo soli ārstniecības procesā, ir spērusi, tas ir apliecinājums rūpēm, atbildībai un reizē tā ir atsaukšanas laikmeta aktualitātēm un sabiedrības vajadzībām.

Brīvprātīgo darbs

Vecāku māja ir pieejama visiem tiem vecākiem, kuru bērni ārstējas BKUS. Līdzās profesionāļiem (sociālajiem darbiniekiem, kapelānam, karjeras konsultantam un juristam) liels ieguldījums ir brīvprātīgo darbam. Īpašu atbalstu brīvprātīgo darbs sniedz brīvdienās un ārpus noteiktā personāla darba laika, jo Vecāku māja ir atvērta visu diennakti.⁴⁸ Brīvprātīgo kalpošana ir nesaraujami saistīta ar šīs vietas eksistenci. Kā atklāj kapelāns Linards Rozentāls, pašos projekta sākumos Rīgas Lutera draudze bija brīvprātīgo darbinieku resurss. Brīvprātīgo pamatuzdevums ir nodrošināt mājas darbu tad, kad uz vietas nav neviens algotais darbinieks. Brīvprātīgie šeit ir agrās rīta stundās no plkst. 8.00. – 11.00, tāpat no 17.00 – 20.00, kā arī brīvdienās. Līdz ar to brīvprātīgo koncepcija nav tikai kaut ko palīdzēt, bet šajā laikā uz viņa *pleciem* ir visa Vecāku mājas darbība, šajā laikā viņi ir galvenie.⁴⁹ Par brīvprātīgo var kļūt jebkurš, neatkarīgi no dzimuma, vecuma un veselības stāvokļa, nacionalitātes un politiskajiem uzskatiem. Katram, kas to vēlas, ir iespēja kļūt par brīvprātīgo darbinieku, ziedojot vienu dienu vai pāris stundas katru dienu vai nedēļu.⁵⁰

⁴⁶ Kintija Bulava, op. cit.: 33.

⁴⁷ skat. *Pielikums Nr. 4, 25.*

⁴⁸ Kintija Bulava, op. cit.: 32.

⁴⁹ skat. *Pielikums Nr. 1, 21.*

⁵⁰ <http://www.vecakumaja.lv/brivpratigo-darbs/brivpratiga-darba-iespejas-vecaku-maja/> [no interneta, skatīts 03.06.2014.].

Priekšnosacījums ir apmācības kurss, kas jāiziet katram brīvprātīgā darba interesentam.⁵¹ Ar Vecāku mājas brīvprātīgo apmācības kursu programmām var iepazīties Pielikumā Nr. 5, Nr. 6 un Nr.9.. Šo kursu laikā tiek aplūkotas tēmas, kas skar teoloģiskos un sociālos darba aspektus. Viena no svarīgākajām brīvprātīgo īpašībām ir iejūtīgums un empātija, kā arī spēja sniegt atbalsts grūtā brīdī, tādējādi brīvprātīgie tiek īpaši sagatavoti un apmācīti darbam Vecāku mājā.⁵²

„Sāpes un rūpes vienmēr ir saistītas.”⁵³ Šie, pastorālās teoloģijas profesora Čārlzs Gerkina vārdi, iemieso sevī Vecāku mājas brīvprātīgā darba jēgu. Pielikumā Nr. 7, var tuvāk iepazīties ar pašu brīvprātīgo viedokļiem un pārdomām par viņu vietu un motivāciju piedalīties šajā projektā. Sāpes un rūpes iet roku rokā. Šo rūpju aspektu, kā svarīgu saredz arī Rīgas Lutera draudze, kas aktīvi piedalās brīvprātīgā darbā organizēšanā un koordinēšanā. Linards Rozentāls uzver, ka brīvprātīgo darbs Vecāku mājā un Bērnus slimnīcā pēdējo gadu laikā ir kļuvis par lielāko un redzamāko draudzes darbu sabiedrībā. Vienlaikus, ir vērts pieminēt, ka šis brīvprātīgo darbs nekādā veidā nav saistīts ar tiešu evaņģelizāciju vai cilvēku pievēršanu ticībai. Tā tiek saukta par nerelīģisku kalpošanu, kurā ir kopība ar cilvēkiem viņu vajadzībās un grūtībās bērna slimības laikā.⁵⁴ Šī aktīvā draudzes iesaiste Vecāku mājas projektā, norāda vēl uz kādu aspektu - draudze, piedaloties šajā brīvprātīgo darbā rada jaunu modeli, kurā kristīgā baznīca var būt klātesoša un sadarboties ar jebkuru sekulāra rakstura organizāciju. Var pat teikt, ka tas ir modelis, kas varētu kļūt par paraugu citām baznīcas iniciatīvām sabiedrībā, *izejot laukā* no saviem mūriem.⁵⁵ Latvijas kontekstā šī ir unikāla pieredze, meklējot reliģiskās kopienas un sekulārās sabiedrības saskares punktus. Lai cik drūmi tas skanēti, sāpēs un ciešanas ir viens no šiem saskares punktiem. Tomēr vecāku mājas pastorālais darbs un brīvprātīgo pieredze ir apliecinājums tam, ka Baznīcai šodienas pasaulei ir ko teikt, pat sāpēs un ciešanās. Tā ir kopība sāpēs un ciešanās, un reizēm tieši šie brīži cilvēkā aktualizē ticības un jēgas jautājumus.

Ar savu mērķtiecīgo un nesavtīgo ieguldījumu Vecāku mājas brīvprātīgo darba organizēšanā un attīstīšanā, Rīgas Lutera draudze saņēma 2011. gada Eiropas Brīvprātīgā darba balvu, nominācijā „Brīvprātīgā darba organizators”.⁵⁶ Tas ir vēl viens apliecinājums, ka mūsdienu cilvēks vēl nav kļuvis *kurls un akls* pret otra cilvēka ciešanām un sāpēm. Ir cilvēki, kuri jūt atbildību un rūpes par citu asarām un sāpēm. Vecāku mājā kopš 2011. gada pavasara ir dzīvojuši un arī draudzes brīvprātīgo atbalstu saņēmuši gandrīz 1500 cilvēku, proti, apmēram 500-600 gadā.⁵⁷

---

⁵¹ skat. *Pielikums Nr. 3, 24.*

⁵² Kintija Bulava, op.cit.: 32.

⁵³ Charles V. Gerkin, op. cit., 234.

⁵⁴ skat. *Pielikums Nr. 2, 23.*

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ Inga Reča, “Rīgas Lutera draudze saņem balvu par brīvprātīgā darba organizēšanu,” *Svētdienas Rīts* (28. novembris 2011), [no interneta, skatīts 03.06.2014.].

⁵⁷ skat. *Pielikums Nr. 4, 25.*

Klātienēs novērojumi Vecāku mājā

Pētniecības darba ietvaros, personīgi apmeklēju Vecāku māju un tikos ar tās kapelānu Linardu Rozentālu. Pati Vecāku māja, jau pa gabalu piesaista skatu ar savu vieglumu. Baltā fasāde un lielie logi ir aicinoši ienākt ciemos. Ienākot, koridorā pie sienas dažādi ziņojumi, pateicības, un īpašā vietā Eiropas Brīvprātīgā darba 2011. gada balva Rīgas Lutera draudzei, nominācijā „Brīvprātīgā darba organizators”. Vecāku mājā ir īstas māju sajūtas. Turpat koridorā desmit balti čību pāri, kas norāda uz sakoptu un tīru vidi. Telpas ir gaišas. Ēkā ir viens centrāls gaitenis, no kura ir durvis uz istabiņām. Katrā no tām ir glīti saklātas gultas, bet dažās no istabiņām mitinās mazo pacientu vecāki. Šeit ir kopīga virtuve, ledusskapis un trauki. Pašiem ir iespēja gatavot maltītes, bet plaukto var atrast rīsu un makaronu iepakojumus ar uzrakstiem „kopīgai lietošanai”. Ēkā ir viena lielāka caurstaigājama telpa – tā ir viesistaba. Centrā novietots platekrāna televizors, ērti dīvāni un pāris plaukti ar grāmatām latviešu valodā un krāsaini žurnāli. Starp laicīgo periodiku pamanu arī dažas garīga rakstura grāmatas un informatīvus materiālus, tomēr nerodas sajūta par dominējošiem vai uzspiestiem reliģiskajiem uzskatiem. Linards Rozentāls izrādot telpas norāda, ja šodien celtu Vecāku māju, projektētu mazliet savādāk. Šīs mājas trūkums esot atsevišķa sarunu telpa. Bez iepriekš pieminētajām telpām, vēl ir tikai neliels kabinets Vecāku mājas vadītājam. Tomēr brīžos, kad mājā uzturas daudz vecāki un kāds aicina kapelānu vai sociālo darbinieku individuālu sarunu, ir grūti atrast piemērotu vietu. Kopumā, telpas atstāj mājīguma sajūtu. Augsti griesti un plaši logi liecina par šīs vietas atvērtību un vēlmi palīdzēt.

Nobeigums

Medicīnas aprūpe bērnu slimnīcās pasaulē līdz 20. gs. 70 gadiem saistījās ar koncentrēšanos uz bērna slimību un ārstēšanas procesuālo gaitu. Šajā laikā, vecāku vajadzības, nonākot krīzes situācijā netika ņemtas vērā un tām netika pievērsta uzmanība. Vecāki, savā ziņā pat tika izolēti no saviem bērniem, satikšanās brīžiem atvēlot ierobežotu laiku. Arī Latvijas medicīnas aprūpē atvēlētā uzmanība vecākiem bija nepietiekama. Ja seko psiholoģijas teorijai, par to, ka ģimene ir sociāls konteksts ar viena indivīda tūlītēju reakciju un ietekmi uz otru indivīdu,⁵⁸ nākas secināt, ka vecāku loma bērnu ārstēšanas procesā ir novērtēta par zemu. Ir vērts atcerēties, ka slimībai ir fundamentāla ietekme ģimenes funkcionalitātē.⁵⁹ Tas nozīmē, ka bērna nokļūšana slimnīcā, reizē uzliek pienākumu atbildēt arī vecāku vajadzībām. Vecāku māja ir salīdzinoši jauna pieeja medicīnas aprūpē. Tās unikalitāte ir tajā, ka šī vieta neārstē ar zālēm, bet ar līdzās būšanu sāpēs, vajadzībās un neziņā. Vecāku mājā ierastā slimnīcas kārtība tiek pārorientēta. Šeit tiek uzlūkotas un aktualizētas vecāku vajadzības. Ja slimnīcā pierasts ir interesēties tikai par mazo pacientu un viņa saslimšanu, Vecāku māja pievēršas vecāku vajadzībām, tieši viņos saskatot, svarīgu nosacījumu bērna sekmīgākā atveseļošanās procesā.

BKUS Vecāku māja ir labs piemērs mūsdienu medicīnas vērtību maiņai. Šis projekts atklāj lielo nepieciešamību un aktualitāti darbam ar vecākiem arī Latvijas bērnu slimnīcu kontekstā. Šajā projektā, līdzās sociālajiem aspektiem, uzmanība tiek pievērsta arī pastorālajai aprūpei. Vecāku māja ir atbalstošs resurss, kas interesējas tieši par vecākiem un slimnīcas nodaļām atvieglo ikdienas darbu, uzņemoties rūpes par vecākiem un viņu vajadzībām.

---

⁵⁸ Beatrice L. Wood and Bruce D. Miller, op. cit., 493-494.

⁵⁹ Ibid., 493-494.

Izmantotās literatūras saraksts

1. Ballard, Paul. "Can Theology be Practical?". In David Willows and John Swinton, ed. *Spiritual Dimensions of Pastoral Care, Practical Theology in a Multidisciplinary Context*. London: Jessica Kingsley Publishers, 2004.
2. Barletta, John and Kate Witteveen. "Pastoral Care in Hospitals: An Overview of Issues". *Australian Journal of Primary Health* 13.1 (April 2007): 97 – 105.
3. Briže, Vita. "Vecāku māja – oāze bez zāļu smaržas". *Katoļu Baznīcas vēstnesis* 22.430 (26. novembris 2011. gads): 8 – 9.
4. Bulava, Kintija. "Vecāku māja – miera osta,". *Tikšanās* (Oktobris 2011): 32.
5. Butler, A. Sarah. *Caring Ministry: A Contemplative Approach to Pastoral Care*. New York: Continuum, 2004.
6. Fox, D. Myra. "The Birth of Child Life: Creating a Child-Friendly, Developmental Hospital Environment". In Barry Lester and Joshua Sparrow, ed. *Nurturing Children and Families: Building on the Legacy of T. Berry Brazelton*. West Sussex: Blackwell Publishing, 2010.
7. Gerkin, V. Charles. *An Introduction to Pastoral Care*. Nashville: Abingdon Press, 1997.
8. Goldenberg, Herbert and Irene Goldenberg. *Family Therapy: An Overview, 7th ed.*. Belmont: Thomson Brooks/Cole, 2008.
9. Kleipūls, Džons. *Mīlestības pēdas, spēks panest sāpes*. Rīga: Amnis, 1999.
10. Lynch, Gordon. *Pastoral Care & Counselling*. London: SAGE Publications, 2002.
11. Potts, L. Nicki and Barbara L. Mandleco. *Pediatric Nursing: Caring for Children and Their Families, 3th ed.*. New York: Cengage Learning, 2012.
12. Switzer, K. David. *Pastoral Care Emergencies*. Minneapolis: Fortress Press, 2000.
13. Wood, L. Beatrice and Bruce D. Miller, "Families, Health, and Illness: The Search for Pathways and Mechanisms of Effect". In William M. Pinsof and Jay L. Lebow, ed. *Family Psychology: The Art of the Science*. New York: Oxford University Press, 2005.
14. Yeh, S. Timothy. "When the Patient Is a Child". In Thomasine Kushner, ed. *Surviving Health Care A Manual for Patients and Their Families*. New York: Cambridge University Press, 2010.

Elektroniskie informācijas avoti

1. Reča, Inga. "Rīgas Lutera draudze saņem balvu par brīvprātīgā darba organizēšanu". *Svētdienas Rīts* (28. novembris 2011), skatīts 03.06.2014. Pieejams tiešsaistē: <http://www.svetdienasrits.lv/2011/11/28/rigas-lutera-draudze-sanem-balvu-par-brivpratiga-darba-organizesanu/>.
2. <http://www.vecakumaja.lv/par-projektu/vecaku-maja/> [skatīts 03.06.2014.].

3. <http://www.rmhc.org/our-history> [skatīts 03.06.2014.].
4. <http://rmhc-latvia.lv/kas-mes-esam-rmhc-in-latvia/> [skatīts 03.06.2014.].

**Jāņa Cepurīša intervija ar BKUS Vecāku mājas kapelānu,
Rīgas Lutera draudzes mācītāju mg. theol. Linardu Rozentālu
(intervija veikta 2014. gada 16. maijā)**

Jānis Cepurītis (turpmāk tekstā – J.C.). Ko Tev nozīmē kapelāna kalpošana slimnīcā?

Linards Rozentāls (turpmāk tekstā – L.R.). Vecāku māja šodien ir radījusi auglīgu iespēju garīgā darba veikšanai slimnīcā. Tā ir slimnīcas struktūra, kurā līdz šim darītās lietas garīgajā aprūpē, ļauj pavairoties un pieaugt. Mana personīgā saite ar slimnīcu ir ļoti sena. Pēc vidusskolas beigšanas, medicīna bija tā zinātne, kurā es redzēju savu interesi. Es uz to esmu mērķtiecīgi gājis, strādājot dažādās slimnīcās un veicot visikdienišķākos slimnīcas darbus, jau no 14 gadu vecuma. Tieši strādājot slimnīcā man radās vēlme raudzīties un jautāt tālāk par cilvēka ķermenisko aspektu. Šīs pārdomas mani aizveda pie teoloģijas. Pat studiju laikā LU Teoloģijas fakultātē es turpināju strādāt slimnīcā par sanitāru. Kad sāku kalpot Rīgas Lutera draudzē, tad tuvākās bija BKUS un Paula Stradiņa klīniskā slimnīca. Ar šīm slimnīcām, draudzei bija jau radusies iepriekšēja sadarbība garīgās aprūpes sfērā. Īpaši šī kalpošana aktivizējās, kad laikraksta „Diena” pārstāvji uzrunāja mūsu draudzi, un kalpošana bērnu slimnīcā kļuva aizvien aktīvāka. Man personīgi, darbs slimnīcā pieder pie izpratnes par mācītāja profesiju – tajā ietilpst darbs slimnīcā, es staigājot pa nodaļām jutos ļoti iederošs šajā vidē.

J.C. Vai šajā kalpošanā esot, ir bijušas kādas lietas, kas jāmācās pavisam no jauna?

L.R. Viennozīmīgi! Kad es nonācu šajā kalpošanā, es sapratu, ka man ir ļoti maz zināšanas par šo tēmu. Slimnīcas kapelāna darbs nav atnākt nokristīt kādu bērnu, un tad atgriezties baznīcā – zināma komforta un drošības zonā. 2009. gadā es izgāju kapelānu apmācības kursu, lai iegūtu tās zināšanas un iemaņas, kas „ierindas” mācītājam nav. Viena no galvenajām kapelāna īpašībām, ir spēja elastīgi reaģēt uz dažādām situācijām – gan teoloģiski, eklezioloģiski un liturģiski. Dažreiz, ja kapelāns ir mācītājs tas var radīt pat vairāk grūtības, jo galvenais tomēr ir, kāds cilvēks tu esi.

J.C. Kādas slimnīcas pastorālajā kalpošanā ir visgrūtākās lietas?

L.R. Tā varbūt ir tāda universāla grūtība, proti, tu redzi, ka vajadzības ir neizmērojami lielas, bet iespēja tām atsaukties ir ļoti ierobežota. Šobrīd slimnīcā es esmu Vecāku mājas kapelāns un darba nedēļā man ir tikai viena pilna diena, ko es varu pilnībā veltīt šiem pienākumiem, jo draudzes darbs aizņem lielāko daļu laika. Pat BKUS pilna laika kapelāne savu iespēju robežas var būt klāt pārsvarā intensīvās terapijas nodaļā. Ir jāmācās iekšēji *novilkt robežas* – nepiedāvāt par daudz, jo nespēšu to īstenot.

Grūtības ir arī ar iejušanos konkrētā situācijā. Slimnīcā situācijas sasiņās ar zaudējumiem un bērnu nomiršanu, bet svarīgi ir no šīs situācijas *iziet ārā*. Manā kalpošanā tādi piemēri ir bijuši, kad reanimācijā esmu kristījis bērnus. Šajā brīdī ir neapraķstāmas tuvinieku sāpes un bēdas un jau pēc

pusstundas baznīcā man jābūt uz laulību ceremoniju. Uz šo situāciju es raugos mazliet plašāk. Draudzei kopumā ir jābūt gatavai iziet pretī ciešanām, būt līdzās cilvēkiem viņu sāpēs un pārbaudījumos. Tas ir pamatā brīvprātīgo darbam šeit Vecāku mājā. Šis darbs, savā ziņā, ir paradoksāls. No vienas puses nav naudas, lai samaksātu algotiem darbiniekiem, bet no otras, brīvprātīgajiem tas dod labu iespēju. Piemēram, mana garīgā formācija studiju laikā ir notikusi tieši slimnīcā, tieši izmantojot slimnīcas palātu kā iespēju. Ticības veidošanās, zaudēšana un atdzimšana man ir notikusi tieši slimnīcas vidē.

J.C. Kāda ir Vecāku mājas lielākā vērtība un kādas ir tās virsotne, kurās Vecāku māja sasniedz cilvēkus viņu vajadzībās?

L.R. Pirmkārt, Vecāku māja norāda, ka dziedināts cilvēks ir visaptverošs no visām pusēm. Runā nav tikai par fiziskā ķermeņa dziedināšanu, bet normāli atpūtušies vecāki, kur viņiem ir vieta un kaut neliels privātums, bērnam viņi ir liels resurss. Šādi vecāki ir ļoti nepieciešami, kā bērna atveseļošanās resurss. Es domāju mēs vēl esam ceļā uz izpratni, ka vecākiem ir tiesības būt līdzās savam bērnam jebkurā brīdī, kad viņi to vēlas. Vecāku māja ir zīme tam, ka mūslaiku ārstniecības prakse ir spērusi soli ārā no Padomju laiku medicīnas izpratnes. Vecāku māja ir zīme tam, ka bērniem slimnīcā ir vajadzīgi vecāki! Domāju, katram no mums ir kāda bērniības slimnīcas pieredze, un traumatiskākā lieta noteikti bija, laiks kad ilgstoši neredzējām savus vecākus, kad nebija atļauts un pieņemts būt līdzās savam bērnam. Šodien tas ir mainījies. Vecāku māja ir apzināti veidota kā vide, kurā nav slimnīcas un medicīnas noskaņas, un neviens nestaigā baltos virsvalkos. Šeit nav zāļu smaržas un šeit valda citas vērtības. Vecāku māja atsaucās tām vecāku vajadzībām, uz kurām neviens cits slimnīcā neatsaucās. Otrkārt, Vecāku māja ir vecāku atbalstošs resurss, kas interesējas tieši par vecākiem ar kapelāna, sociāla darbinieka un jurista padomiem un konsultāciju laikiem. Pretēji pierastajam, ka slimnīcā interesējās tikai par bērniem un viņu slimībām un nereti tikai par viņu slimībām. Bet šī vide interesējās par vecākiem un par bērniem – slimības mūs interesē vismazāk. Šeit atklājās viens no kapelāna darba principiem, proti, interesēties par cilvēka iekšējo pasauli, ko viņš pieredz un sajūt šajā mirklī.

J.C. Vai ir jūtami Vecāku mājas darba augļi pie kopējās slimnīcas ikdienas?

L.R. Tas ka ir šī vieta, jūtami atvieglo nodaļām ikdienas darbu. Savā ziņā vecāki vairs nav *nasta* nodaļai. Šeit pārsvarā ir vecāki no intensīvās terapijas nodaļas, kur nakšņot nav iespējams, un onkoloģijas nodaļas mazo pacientu vecāki, kur nakšņot pie bērna var tikai viens no vecākiem. Citiem vārdiem, Vecāku māja atvieglo grūtākas slimnīcas *nastas*. Ja Vecāku māja nebūtu, tad intensīvās terapijas nodaļa būtu jāmeklē risinājumi un atbildes uz daudzajiem vecāku jautājumiem un vajadzībām. Šeit var atnākt kaut trīs stundas skatīties televizoru, vai neviena netraucēts sēdēt klusumā. Bieži šeit veidojās vienas nodaļas vecāku atbalsta grupas. Vecāki nāk šeit kopā un līdzdala savus pārdzīvojumus un sāpes. Līdz šodienai slimnīcas nodaļas aizvien vairāk izprot Vecāku mājas nepieciešamību. Sākumā gan nācās sevi apliecināt un pierādīt savu *vietu zem saules*, jo tā bija

novitāte slimnīcas konservatīvajā vidē. Šodien daudz kas ir mainījies, tagad jau katras nodaļas māsu postenis uzreiz piedāvā dzīvošanu Vecāku mājā.

J.C. Kāda ir pasaules pieredze ar šāda tipa pakalpojumu slimnīcas vidē?

L.R. Protams, pasaulē ir Vecāku mājas pieredze, bet Baltijā mēs esam vienīgiem. Plašāk šīs mājas ir pazīstamas ar nosaukumu *Ronald McDonald House Charities (RMHC)*. Arī mūsu slimnīcai ir saistība ar šo organizāciju, jo Latvijā ir tās pārstāvniecība. Tomēr viņu specifika Latvijā ir cita, tas ir mobilais medicīnas punkts. Šādā, RMHC tipa mājā esmu bijis Stokholmā un Vecāku mājā Ķelnē. Tomēr mēs šeit Latvijā darbojamies nesaistīt, jo esam BKUS Fonda paspārnē.

J.C. Kas šajā kapelāna kalpošanā tev sagādā lielāko prieku?

L.R. Man šī kalpošana sagādā gandarījumu. Es izjūtu ļoti lielu pavadītā laika vērtību. Lai arī padarītais reizēm šķiet ļoti mazs, reizē tā ir atsaukšanās šo vecāku neizmērojamai un eksistenciālai vajadzībai. Tāpēc slimnīcas kalpošanai ir milzīga vērtībās sajūta ar to, ka es varu piedalīties, tēlaini sakot, kādā *radīšanas stāsta*. Es esmu tur, kur cilvēkā reizēm pamostas pirmie garīgie impulsi.

J.C. Kādi ir Vecāku mājas nākotnes plāni?

L.R. Nākotnes plāni vairāk saistās ar kopēju slimnīcas atbalsta sistēmas izveidi. Es domāju, Vecāku māja ir tikai daļa no kopējā atbalsta, bet vecākiem, ienākot slimnīcā būtu jāzina ko tieši viņš šeit var saņemt. Vecāku mājai jābūt vieta kur saņemt, bet reizē tā nepārvēršas par klubu. Mums pašlaik ir meditācijas nodarbību piedāvājums, vingrošana un skaistuma diena. Nākotnē Vecāku māja varētu kalpot kā *lakmusa papīrs* kopējām vecāku vajadzībām slimnīcā. Cita tēma ir kopēja garīgā aprūpe bērnu slimnīcā. Viena ideja ir kapelas iekārtošana, kas atrodas ļoti stratēģiskā vietā pie galvenā korpusa ieejas. Kapela varētu īstenot daudzas lietas, ko Vecāku māja nespēj realizēt. Piemēram, šī brīža slimnīcas problēma ir mierīgas un klusas vietas trūkums, kur vecāki var pasēdēt klusumā, palasīt kādu literatūru un gaidīt operācijas vai citu manipulāciju iznākumu. Tāpēc arī Vecāku mājai pašlaik ir tāds meditātīvs raksturs, šeit nav visu laiku jānotiek aktivitātēm un skaļiem burziņiem.

J.C. Kādi ir brīvprātīgo pienākumi un kāda ir Lutera draudzes iesaiste tajos?

L.R. Pašā sākumā nemaz nebija izpratne pat to, kā draudze šajā projektā piedalīsies. Un pirmie impulsi nāca no akcijas „Saulainas dienas mūsu bērniem” organizatoriem. Kad māju uzcēla, tad bija skaidrs, ka finanšu trūkuma dēļ diennakts režīmā māju nevar nodrošināt, un bez brīvprātīgajiem tā nespēs funkcionēt. Un tad secinājām, ka draudze varētu būt šīs brīvprātīgo darbinieku resurss. 2010.gada beigās sākas pirmās aicināšanas un apmācību akcijas. Atsaucība bija negaidīti liela, tieši kalpot ārpus draudzes pierastajām kalpošanas iespējām. Pašlaik Vecāku māja ir aptuveni 120 brīvprātīgiem. Brīvprātīgo pamatuzdevums ir nodrošināt mājas darbu tad, kad uz vietas nav neviens algotais darbinieks. Viņi šeit ir agrās rīta stundās no plkst. 8.00. – 11.00, tāpat no 17.00 – 20.00, kā arī brīvdienās. Līdz ar to brīvprātīgo koncepcija nav tikai kaut ko palīdzēt, bet šajā laikā uz viņa *pleciem* ir visa Vecāku mājas darbība, šajā laikā viņi ir galvenie. Sākumā šie cilvēki bija no Lutera draudzes, bet primāri tā nav reliģiska kalpošana, tāpēc uz šodienu, 30 % no brīvprātīgajiem vispār

nav saistīti ar kristīgo Baznīcu. Tā ir liecība tam, ka draudze kļūst par kopienu, kas organizē pasākumus, kas nav tieši ar to saistīti. Pagājušajā vasarā mēs aicinājām brīvprātīgos uz sagatavošanās lekciju ciklu, ar uzsvaru uz to, ka šie cilvēki varētu kļūt arī par brīvprātīgajiem slimnīcas nodaļās. Ar domu, ka Vecāku māja nākotnē varētu organizēt visu brīvprātīgo darbu slimnīcā.

Varētu teikt, Vecāku māja ir pilotprojekts tam, kā draudze mūsdienās var sadarboties ar sekulāru institūciju un secināt, ka tiek īstenoti vieni un tie paši mērķi. Tā nav īsti evaņģelizācija vai tuvināšana Dievam, bet šīs kalpošanas pamatā ir atsaukšanās cilvēka īpašām vajadzībām.

Es domāju, ka draudze pa īsam nepieredz savu uzdevumu pasaulē, ja tā vienkārši, skaidri un praktiski, neatsaucās tādām vajadzībām kādas ir slimnīcā. Piemēram, Lutera draudzes līdzdalība Vecāku mājā ir liels ieguvums pašas draudzes identitātes formēšanā. Ja draudze šo kalpošanu nedarītu, tad tā kļūtu par principiālu draudzes problēmu.

J.C. Paldies par sarunu un veiksmīgu turpmāko kalpošanu!

Izvilks no Rīgas Lutera draudzes mācītāja mg. theol. L.Rozentāla priekšlasījuma Rīgas Lutera draudzes kopsapulcē 2014. gada 23.februārī.

Otra draudzes darba novitāte, kas pēdējo trīs gadu laikā ir pierādījusi savu dzīvotspēju, ir brīvprātīgo darbs Bērnu slimnīcā. Tās īpašais raksturs ir, ka šī kalpošana notiek ārpus draudzes, bet nav saistīta nedz ar evaņģelizāciju, nedz ar dievkalpojumiem. Faktiski var sacīt, ka draudze, piedaloties šajā brīvprātīgo darbā rada jaunu modeli, kurā kristīgā baznīca var būt klātesoša un sadarboties ar jebkuru sekulāra rakstura organizāciju. Var pat teikt, ka, iespējams, tas ir modelis, kurš varētu kļūt par paraugu citām baznīcas iniciatīvām sabiedrībā, „izejot laukā” no saviem mūriem.

Apmēram tajā pašā laikā, kad draudzē sāka attīstīties kristīgā meditācija, visā Latvijas sabiedrībā sākās līdzekļu vākšana Bērnu slimnīcas Vecāku mājas izveidošanai - vietai, kur slimo bērnu vecāki varētu ne tikai bērna slimības laikā pārnakšņot, bet arī saņemt garīgu un psiholoģisku atbalstu un aprūpi. Ziedojumu vākšanas kampaņas iniciatori - lielākais dienas laikraksts Latvijā „Diena”, 2006.gadā griezās pie draudzes padomes ar lūgumu, vai draudze pēc mājas uzcelšanas varētu uzņemties rūpes par vecākiem. Draudzes padome šo sadarbību atbalstīja un draudzes pārstāvji sāka piedalīties Vecāku mājas projekta padomes sēdēs un pamazām kļuva skaidrs, ka galvenais draudzes uzdevums būs nodrošināt mājas darbību ar brīvprātīgajiem.

Var sacīt, ka brīvprātīgo darbs Vecāku mājā un Bērnus slimnīcā pēdējo gadu laikā ir kļuvis par lielāko un redzamāko draudzes darbu sabiedrībā. Vienlaikus, ir vērts pieminēt, ka šis brīvprātīgo darbs nekādā veidā nav saistīts ar tiešu evaņģelizāciju vai cilvēku pievēršanu ticībai. Mēs to saucam par nerelīģisku kalpošanu, kurā mēs esam vienkārši kopā ar cilvēkiem viņu vajadzībās un grūtībās bērna slimības laikā. Taču, patiesībā, tā ir tā saucamā *pretējā misija*, par kuru runā Ričards Rors (Richard Rohr) grāmatā „Ādama atgriešanās”, misija, kurā paši piedzīvojam pārmaiņas un kurā mums sniedz palīdzību tie, kam gatavojamies palīdzēt. Brīvprātīgo darbs slimnīcā ir izaicinājums un pārbaudījums, kas maina tā darītāju. Katram brīvprātīgajam slimnīcā ir jābūt gatavam, ka sastapšanās ar citu cilvēku sāpēm un ciešanām mainīs paša pasaules uzskatu, vērtības, prioritātes, ticību. Slimnīca ir vieta, kurā atklājas tas, kas mēs esam, un kas mēs neesam. Tā māca mums būt ievainojamiem un tomēr stipriem. Tā var kļūt katram brīvprātīgajam par vietu, kurā notiek viņa personīgā izaugsme un nobriešana.

Pie šīs novitātes pieder arī atbalsts nedzīvi dzimušo bērnu vecākiem. 2012.gada nogalē Latvijas Profesionālo veselības aprūpes asociācija kopā ar Rīgas Lutera draudzi izveidoja mājas lapu www.dveseludarzs.lv vecākiem, kuri piedzīvojuši bērna zaudējumu, neatkarīgi no tā, kurā grūtniecības nedēļā tas ir noticis. Šāda mājas lapa ir vienīgais tīmeklī pieejamais atbalsta avots bērnu zaudējušajiem vecākiem latviešu valodā.

Šobrīd draudzes locekļu iniciatīvas grupa gatavo grozījumus likumos, kuri dotu tiesības vecākiem likumīgi apglabāt nedzīvi dzimušos bērnus līdz 22.grūtniecības nedēļai, saņemot apbedīšanas pabalstu un atvaļinājumu. Mēs gatavojam arī lielu informācijas kampaņu medijos, jo bērnu zaudējuma tēma pirms piedzimšanas un spontānos abortos sabiedrībā ir tikpat kā neapzināta, lai gan skar ļoti daudzus cilvēkus. Paralēli tam Lutera draudzes padome ir atbalstījusi īpaša „Dvēseļu dārza” izveidošanu pie baznīcas, kas kalpotu, kā piemiņas vieta nedzīvi dzimušajiem bērniem ar iespēju tur arī apglabāt viņu pelnus pēc kremācijas.

Izvilks no Rīgas Lutera draudzes mācītāja mg. theol. L. Rozentāla priekšlasījuma II Eiropas Iekšējās lūgšanas simpozijā Minhenē, 2014. gada 2.-6.janvārī.

Manā dzīvesstāstā Bērnu slimnīcai ir bijusi liela nozīme. Tieši tur - studiju laikā strādājot par medmāsu palīgu - notika mana garīgā iniciācija. Lutera draudze atradās pavisam blakus Bērnu slimnīcai, tā palīdzēja 90.gadu sākumā slimnīcā izveidot kapelu, un draudzes mācītāji tur vadīja regulārus svētbrižus. Es pats, kad sāku draudzē kalpot, bieži tiku aicināts kristīt bērnus intensīvās terapijas nodaļās, vadīt svētbrižus mirušo bērnu vecākiem, izvadīt bērnus. Mani bieži aicināja arī Paliatīvās aprūpes biedrība kopā ar kapelāni sarunāties ar bērnu onkoloģijas nodaļas pacientiem un viņu vecākiem. Līdz ar to, atsaukties sadarbībai ar Vecāku māju šķita iepriekšējās sadarbības ar slimnīcu loģisks turpinājums. Draudzes pārstāvji sāka piedalīties Vecāku mājas projekta padomes sēdēs un pamazām kļuva skaidrs, ka galvenais draudzes uzdevums būs nodrošināt mājas darbību ar brīvprātīgajiem. Vecāku māja 2010.gada nogalē tika pabeigta, tā tika uzcelta par visas sabiedrības saziņotajiem līdzekļiem. Tā kā arī Vecāku mājas darbība finansēta no ziedotāju līdzekļiem un Eiropas Sociālā fonda līdzekļiem, brīvprātīgajiem jānodrošina nepārtraukta mājas darbību arī agros rītos un vakaros pirms un pēc darba laika, kā arī brīvdienās. Līdz ar to vēl pirms Vecāku mājas darbības sākuma 2011.gada aprīlī tika sākti brīvprātīgo meklēšanas un atlasēšanas process, kas sastapās ar ļoti lielu atsaucību no draudzes locekļu puses. Nevienai draudzes iekšējai kalpošanai nebija izdevies tik ātri savākt tik lielu brīvprātīgo skaitu kā Vecāku mājai. Šobrīd Vecāku mājā kalpo ap 90 brīvprātīgo, kuru vidū ir ne tikai draudzes locekļi. Draudzes uzdevums ir nodrošināt Vecāku māju ar brīvprātīgajiem, meklējot tos ne tikai kristīgās, bet arī pilnīgi sekulārās vidēs.

Darbojas īpaša brīvprātīgo atlasēšanas komisija, brīvprātīgajiem tiek nodrošinātās apmācības un apmaksāti ceļa izdevumi. Šogad brīvprātīgo darbs sāka paplašināties arī pārējā slimnīcā, jo tika organizēta 7 semināru cikla apmācība visiem, kas vēlētos būt par brīvprātīgajiem ne tikai Vecāku mājā, bet arī slimnīcas intensīvās terapijas nodaļās, onkoloģijas nodaļās un citur, kur slimnīcai būtu nepieciešami brīvprātīgie palīgi. Var sacīt, ka brīvprātīgo darbs Vecāku mājā un Bērnu slimnīcā pēdējo gadu laikā ir kļuvis par lielāko un redzamāko draudzes darbu sabiedrībā. Vienlaikus, ir vērts pieminēt, ka šis brīvprātīgo darbs nekādā veidā nav saistīts ar tiešu evaņģelizāciju vai cilvēku pievēršanu ticībai. Mēs to saucam par nerelīģisku kalpošanu, kurā mēs esam vienkārši kopā ar cilvēkiem viņu vajadzībās un grūtībās bērna slimības laikā. Taču, patiesībā, tā ir tā saucamā "pretējā misija", par kuru runā Ričards Rors grāmatā "Ādama atgriešanās", misija, kurā paši piedzīvojam pārmaiņas un kurā mums sniedz palīdzību tie, kam gatavojamies palīdzēt. Brīvprātīgo darbs slimnīcā ir izaicinājums un pārbaudījums, kas maina tā darītāju. Katram brīvprātīgajam slimnīcā ir jābūt gatavam, ka sastapšanās ar citu cilvēku sāpēm un ciešanām mainīs paša pasaules uzskatu, vērtības, prioritātes, ticību. Slimnīca ir vieta, kurā atklājas tas, kas mēs un kas mēs neesam. Tā māca mums būt ievainojamiem un tomēr stipriem. Tā var kļūt katram brīvprātīgajam par vietu, kurā notiek viņa personīgā izaugsme un nobriešana.

Izvilks no Rīgas Lutera draudzes mācītāja mg. theol. L.Rozentāla lekcijas LELB Diakonijas konferencē 2014. gada 26.aprīlī.

Jaunās diakonijas prakses piemērs - brīvprātīgo darbs **Bērnu slimnīcas Vecāku mājā**

Teoloģisks pamatojums tam, ka mūsu draudzes brīvprātīgie darbojas Vecāku mājā Bērnus slimnīcā ir tāds, proti, šī kalpošana nodrošina vecāku klātbūtni pie slimā bērna, nevis tā, kā to nosaka slimnīca, bet tā, **kādas ir vecāku vajadzības.**

Vecāku mājā var dzīvot ikviens vecāks, kura bērns ir slimnīcā, neatkarīgi no bērna vecuma, slimības pakāpes un tamlīdzīgi. Ja vēl salīdzinoši nesen vecāki tika izslēgti no bērna ārstēšanas procesa, tad Vecāku māja kalpo vecāku iekļaušanai bērna aprūpē un ārstēšanā. Un draudzes brīvprātīgie kalpo nevis bērniem, kuru vajadzības apmierina vecāki un medicīna, bet gan vecākiem, kuru vajadzības būt pie bērna un līdzdarboties ārstēšanās procesā bez Vecāku mājas pastāvēšanas apmierināt būtu sarežģīti. Mēs vienkārši atrodam sev apkārt kādu visiem pieņemamu un grūti maināmu netaisnību un dodamies to nepieņemt, pret to cīnīties, to mainīt. Līdz ar to - no šī skatupunkta - kalpošana Vecāku mājā ir kristīga kalpošana, jo tā ir vērsta uz iekļaušanu, atbalstu, to vajadzību vērā ņemšanu, kuras līdz tikušas daļēji vai pavisam ignorētas. Ja mēs jautājam, cik ir šādu vecāku, tad Vecāku mājā kopš 2011. gada pavasara ir dzīvojuši un arī draudzes brīvprātīgo atbalstu saņēmuši gandrīz 1500 cilvēku, proti, apmēram 500-600 gadā.

Šī kalpošana nav saistīta nedz ar evaņģelizāciju, nedz ar dievkalpojumiem. Faktiski var sacīt, ka draudze, piedaloties šajā brīvprātīgo darbā rada jaunu modeli, kurā kristīgā baznīca var būt klātesoša un sadarboties ar jebkuru sekulāra rakstura organizāciju. Var pat teikt, ka, iespējams, tas ir modelis, kurš varētu būt kļūt par paraugu citām baznīcas iniciatīvām sabiedrībā, izejot laukā no saviem mūriem.

Pretējā misija

Mēs šo diakonisko aktivitāti saucam par nereliģisku kalpošanu, kurā mēs esam vienkārši kopā ar cilvēkiem viņu vajadzībās un grūtībās bērna slimības laikā. Taču, patiesībā, tā ir tā saucamā "pretējā misija", par kuru runā Ričards Rors grāmatā „Ādama atgriešanās”, misija, kurā paši piedzīvojam pārmaiņas un kurā mums sniedz palīdzību tie, kam gatavojamies palīdzēt. Tieši šādā misijā Jēzus aicināja savus mācekļus. Tas, ko viņi bija aicināti darīt, bija tik riskanta un neierasta pieredze, ka to no sirds darot, tu nevarēji nemainīties. Sludināt evaņģēliju visai pasaulei daudz lielākā mērā vajadzēja mainīt pašus divpadsmit mācekļus nekā apkārtējo pasauli. Tā ir misija, kurā mēs paši piedzīvojam pārmaiņas un kurā mums sniedz palīdzību tie, ko gatavojamies mainīt un kam vēlamies palīdzēt. Tā ir misija un tā ir kalpošana. Visas pārējās ir drudzains un bezjēdzīgs aktīvisms, kas visbiežāk atnes vairāk ļaunuma nekā labuma. Brīvprātīgo darbs slimnīcā ir izaicinājums un pārbaudījums, kas maina tā darītāju. Katram brīvprātīgajam slimnīcā ir jābūt gatavam, ka sastapšanās ar citu cilvēku sāpēm un ciešanām mainīs paša pasaules uzskatu, vērtības, prioritātes, ticību. Tas nebūs viegli. Taču dažām lietām dzīvē tikai rodas jēga, ja tās nenāk viegli. Ja tas, ko mēs darām, neko neizdara un nemaina pie mums, tad varbūt šim darbam ir maza jēga... Slimnīca ir vieta, kurā atklājas tas, kas mēs un kas mēs neesam. Tā māca mums būt ievainojamiem un tomēr stipriem. Tā var kļūt priekš katra brīvprātīgā par vietu, kurā notiek viņa izaugsme, nobriešana, iniciācija. Jo slimnīca ir vieta, kur sastopas lielas ciešanas ar lielu mīlestību. Un no šīs sastapšanās dzimst tas, kas palīdz dzīvot jēgpilnas, laimīgas, piepildītas dzīves. Slimnīca ir vieta, kurā atklājas tas, kas mēs un kas mēs neesam. Tā māca mums būt ievainojamiem un tomēr stipriem. Tā var kļūt katram brīvprātīgajam par vietu, kurā notiek viņa personīgā izaugsme un nobriešana. Brīvprātīgo darbs

slimnīcā ir izaicinājums un pārbaudījums. Tā nav vienkārši saturīga brīvā laika pavadīšana. Tas ir kas daudzkārt vairāk.

Mūsu laikā arvien vairāk cilvēki izvēlas daļu no sava brīvā laika pavadīt kalpošanā jeb brīvprātīgo darbā. Tā kā šis darbs ir tāds, kas bieži ietekmē, maina un pārvērš tā darītāju vairāk nekā tos, kam viņš kalpo, brīvprātīgais darbs var kļūt par ļoti nozīmīgu garīgu vingrinājumu un veidu, kā sevi garīgi uzturēt un pabarot. Interesanti pētījumi apliecina, ka nepārspīlēts un savus resursus saprotošs brīvprātīgo darbs uzlabo cilvēka fizisko un emocionālo kondīciju un pat pagarina dzīvi. Brīvprātīgo darbs palīdz tikt galā ar stresu un depresiju, rada lielāku apmierinātību attiecībās. Iesaistoties kādā brīvprātīgā darbā, kas saistīts ar citu cilvēku atbalstu un aizstāvēšanu, šis darbs kļūst tev pašam par garīga spēka avotu. Pētījumi arī apliecina, ka daudziem cilvēkiem brīvprātīgo darbs kļūst par viņu garīguma un reliģiozitātes daļu. Tas palīdz saprast cilvēkus, viņu dzīves, citu kultūru un izmaina tevi pašu. Tas ir viens no secinājumiem, pie kuriem mēs paši esam nonākuši brīvprātīgo darbā Vecāku mājā - šī kalpošana izmaina tevi pašu, tā kalpo tavai izaugsmei, tavai ticībai, tavam garīgajam ceļam.

Te nav runa par vienkārši aktivitāti, rosīšanos, pasaules uzlabošanu. Aktivitāte, kura pieder garīgai dzīvei, ir Dieva valstības celšana mūsu vidū. Tā ir aktivitāte, kas tevi pārvērš. Tā arī galvenā atšķirība aktivitātei no aktīvisma. Aktīvi cilvēki dara to, kas pārvērš, maina, ietekmē pārējos. Bet aktivitātes cilvēki dara to, kas pārvērš viņus pašus. Un katru no mums pārvērš dažādas aktivitātes. Kādu pārvērš tas, ka viņam draudzes nama virtuvē jāmazgā trauki. Citu - tieši tas, ka viņam vairs nav jāmazgā trauki. Un cilvēkiem, kas draudzē jautā - ko lai mēs darām, kā lai mēs iesaistāmies, kā lai mēs kalpojam, ir jāsaprot, ka draudze nav kalpošanas darbu birža, bet gan vieta, kur tev ir jāiet šaurais un grūtais ceļš, izvēloties darīt to, ko darot tu tapsi citādāks cilvēks, izaugušāks cilvēks, nobriedušāks cilvēks, kur tavs EGO saplaks, un Dieva valstība celsies.

**Bērnu slimnīcas Vecāku mājas
brīvprātīgo apmācības**

2011. gada 5. novembrī
Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas Vecāku mājā,
Vienības gatvē 45, 5.korpuss

Darba kārtība

10.00 – 11.00 Vecāku garīgā aprūpe bērna slimības kontekstā

(Lelde Titava, LPVAKA sertificēta kapelāne, P.Stradiņa klīniskās Universitātes slimnīcas Garīgās aprūpes dienests)

11.00 – 11.15 Kafijas un tējas pauze

11.15 – 12.30 Dažādi teoloģiski skatījumi uz ciešanu un ļaunuma problemātiku un kā šie skatījumi var palīdzēt aprūpētājiem un aprūpējamiem?

(Linards Rozentāls, Lutera draudzes mācītājs, LPVAKA sertificēts kapelāns, Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas Vecāku māja)

12.30 – 13.00 Kafijas un tējas pauze

13.00 – 14.30 "Veidi, kā atvieglot atveseļošanās procesu bērniem un vecākiem"

(Inga Dreimane, Mg. Psych.)

Atveseļošanās periodā ir būtisks gan psiholoģiskais atbalsts vecākiem un bērniem, gan praktiskas zināšanas kā rīkoties situācijās, kad kāds cieš sāpes, ir paaugstināta temperatūra, utt. Arvien vairāk prakse parāda to, ka atveseļošanās periodā ļoti svarīgs ir emocionālais komforts gan bērniem, gan pieaugušajiem; tas ir viens no būtiskiem faktoriem, kas kavē vai veicina atveseļošanos. Ķermeņa psihoterapijā ir dažādas praktiskas metodes, kā sniegt psiholoģisko atbalstu vecākiem un bērniem, stiprināt vecāku prasmes atbalstīt un uzmundrināt savus bērnus, palīdzot mazināt sāpes, paaugstinātu temperatūru un stresu, iemigt, atslābināties, stiprināt imunitāti utt. Dažas no šīm metodēm ir - "Tauriņpieskārienu masāža", "Brazīļu pirkstu masāža", kuras tiek izmantotas dažādās slimnīcās ASV, Anglijā un citur, gan priekšlaicīgi dzimušiem bērniem, gan bērniem ar dažādām saslimšanām un traumām. Metožu autore ir ārste Eva Raiha, kura sākotnēji strādāja ar priekšlaicīgi dzimušiem bērniem, un ir viena no tām, kas pierādīja, ka fizisks kontakts starp bērnu un vecāku palīdz bērniem attīstīties un atveseļoties bez paliekošām komplikācijām. Šīs tehnikas balstās uz ķermeņa psiholoģijas principiem, bet ir izstrādātas kā vienkāršas tehnikas, lai paši vecāki un citi pieaugušie tās varētu izmantot nepieciešamības gadījumā.

14.30 – 15.00 Dažādi jautājumi

Vecāku mājas brīvprātīgo apmācības programma
Apmācības notiek Lutera draudzes centrā Torņakalna ielā 3/5
(blakus baznīcas ēkai)

Nodarbības notiek bibliotēkas telpā
(ieejot pa galvenajām durvīm pa kreisi)

2013. gada 27.novembris

9.45 Sapulcēšanās pie Draudzes centra ieejas un kopīga došanās uz
Vecāku māju Bērnu slimnīcā.

10.00 Iepazīšanās ar Vecāku māju. Jautājumi un atbildes.

Atgriešanās Draudzes centrā

11.00 Vecāku garīga aprūpe bērna slimības kontekstā. (Lelde Titava). Diskusijas.

12.30 Lomu spēles

13.15 Pusdienu pauze

13.45 Saruna ar cilvēku emocionāli sarežģītās situācijās (Elita Kreislere). Diskusijas.

15.30 Noslēgums

Brīvprātīgo darbinieku stāsti

(Avots: pieejams tiešsaistē <http://www.vecakumaja.lv/brivpratigo-darbs/brivpratigo-darbinieku-stasti/> [skatīts 03.06.2014.]).

Par Vecāku māju uzzināju Torņakalna baznīcā. Sākumā šaubījos un baidījos gan savas kompetences dēļ, gan arī baidījos saskarties ar citu cilvēku ciešanām, tomēr vēlme palīdzēt citiem cilvēkiem, tā, kā es protu un varu, bija lielāka. Galvenais, ka Vecāku mājā var darīt labu, noderīgu līdzcilvēkiem, neieguldot nekādus materiālus resursus, vienkārši veltot dažas stundas sava laika. Vecāku mājā es noteikti saņēmu vairāk nekā dodu. Šeit es atgūstu atelpu pēc intensīvā biroja darba, nomierinos, atpūšos, sakārtoju domas un vērtību sistēmu. Pēc katras dežūras liekas, ka manas ikdienas rūpes un problēmas ir izgaisušas. Liela nozīme ir arī iespējai papildināt savas zināšanas apmācībās unursos, tās noder arī tiešajā darbā un saskarsmē ar līdzcilvēkiem.

(Anita, 61 gads, bankas darbiniece)

Deviņus gadus atpakaļ, kad mūsu meitiņa Betija (14 gadi) saslima ar ļaundabīgu audzēju, pirmo reizi nonācu slimnīcā ar bērnu. Toreiz 10 mēnešu ārstēšanās kursa laikā piedzīvojām ļoti daudzpusīgu pieredzi. Tajā laikā nebija arī tādas Vecāku mājas ar atbalsta personālu, kas tik ļoti būtu noderējis. Pirms sešiem gadiem mūsu meita devās mūžībā, bet sirdī bija spēcīga vēlēšanās darīt kaut ko tādu cilvēku labā, kas piedzīvo kaut ko līdzīgu. Tāpēc, kad uzzināju, ka Vecāku mājā – nu jau brīnišķīgi atjaunotajā – nepieciešami brīvprātīgie, sapratu, ka tā ir mana iespēja kalpot šiem cilvēkiem un līdz ar to Dievam. Te mēs nesaņemam ne latas, ne eiro un neieguldām kādā šīs zemes krājkontā, bet gan debesu bankā un iegūstam apjausmu par īsto jēgu un vērtībām savai dzīvei.

(Inga, 49 gadi, tērpu māksliniece)

Bērībā ļoti baidījos no bērnu slimnīcas. Atceroties savas sajūtas bērnībā un raugoties uz savām meitām, varu teikt, ka slimības periodā tikpat svarīga kā medicīniskā palīdzība ir arī mīļu cilvēku klātbūtne. Strādājot kā brīvprātīgā vecāku mājā, es dodu iespēju vecākiem būt kopā ar slimajiem bērniem, un ceru, ka drīzā nākotnē varēšu būt nodaļās kopā ar bērniem, kuru vecāki dažādu iemeslu dēļ nevar būt līdzās bērniem slimnīcā. Vecāku mājā un Bērnu slimnīcā attiecības starp cilvēkiem ir ļoti patiesas, zūd ierastās maskas. Brīvprātīgais darbs ļauj saglabāt realitātes sajūtu – kādā saulainā vasaras pēcpusdienā, izejiet pastaigā pa bērnu slimnīcas teritoriju, kad ārā ir bērni ratiņkrēslos, pēc operācijām, ķīmijas terapijām... Zūd jautājumi par prioritātēm mūsu dzīvē, un viegli ir atmest visu lieko ikdienā. Esmu laimīga, ka varu būt šeit.

(Inese, Esteres (13 gadi) un Alises (11 gadi) mamma, docētāja Vidzemes Augstskolā)

Vecāku mājā strādāju tāpēc, ka tā ir mana iespēja, mazliet palīdzēt cilvēkiem, kuriem šajā brīdī neklājas viegli. Vēlme piedalīties labākas Latvijas radīšanā, ir galvenais iemesls, kāpēc es atsaucos aicinājumam pievienoties Vecāku mājas brīvprātīgajiem darbiniekiem. Gandarījums par sava darba ziedošanu, un iespēja izglītoties ir mani ieguvumi, strādājot Vecāku mājas brīvprātīgo darbu.

(Jānis, 38 gadi, Veselības mācības un sporta skolotājs)

Iekšēja vēlme darīt kaut ko (kādas darbus) bez atlīdzības citu labā manī bija jau sen. Lutera draudzes interneta lapā ieraudzīju aicinājumu strādāt brīvprātīgo darbu Vecāku mājā un pieteicos. Noteikti esmu priecīgs par jaunu dzīves pieredzi un interesantām tikšanās ar dažādiem cilvēkiem – gan Vecāku mājas iemītniekiem, gan citiem brīvprātīgajiem. Un protams – iekšējs gandarījums un piepildījuma sajūta par līdzdalību un manu devumu Vecāku mājas darbības nodrošināšanā.

(Jānis, 46 gadi, IT speciālists)

Te kā brīvprātīgā darbojos gandrīz 2 gadus. Man, un domāju, daudziem, ar Vienības gatvi 45 saistās ne tās krāsainākās un gaišākas mazotnes atmiņas, lai arī tas viss bija un ir vajadzīgs labu mērķu vārdā. Vēlme, lēmums un iespējas pievienoties nāca brīdī, kad algotu darbu nestrādāju, bija diezgan daudz brīva laika, ko varēju novirzīt lietderīgiem mērķiem. Tagad šādu brīžu ir palicis krietni mazāk, taču joprojām cenšos šeit būt un ko līdzēt (kaut netieši), lai slimnīcas iemītniekiem priecīgāks prāts un vieglākas dienas. Sev es gūstu galvenokārt atgādinājumu par vērtībām – kas ir un kas nav būtiskas, patiesi svarīgas. Mājas, darbs ir tikai mikropasaulīte. Ikdienas rutīnā, risinot aktualitātes un šķietamas problēmas, to bieži piemirst. *(Liene, 32 gadi, juriste)*

Vispārējs amata apraksts

Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas Vecāku mājas garīdznieka (kapelāna) uzdevums ir veikt disciplinētu un uz iznākumu orientētu garīgo un pastorālo aprūpi, izmantojot klīniskās garīgās aprūpes metodes, kalpojot visu ticības tradīciju pacientu vecākiem, kā arī tiem vecākiem, kas nepieder un sevi nepieskaita nevienai tradīcijai. Ar vecāku atļauju garīdznieks veic arī pacientu un pārējo nepilngadīgo ģimenes locekļu garīgu aprūpi.

Tā ir aprūpe, kas nodrošina labāku veselības aprūpi cilvēkam kā veselumam, pievēršot uzmanību viņa ticībai, reliģijai un kultūrai un tam, kā šīs jomas palīdz bērna vecākiem un bērnam tikt galā ar bērna slimības izraisītajām ciešanām, ar mērķi panākt izmaiņu tajā, kā vecāki tiek galā ar bērna slimības faktu un norisi, ilgstošu atrašanās slimnīcā vai pēkšņu nokļūšanu slimnīcā, vecāku labsajūtā un garīgā un emocionālā dziedināšanā, kā arī personas attīstībā. Aprūpes uzdevums ir palīdzēt pacientam un viņa ģimenei ieraudzīt un saprast, kas ir tās garīgās vērtības, pārliecības un ticības izpausmes, kas viņiem palīdz izdzīvot bērna slimības laikā, atrast dzīves jēgu, dzīvot ar izteiktu mērķi un vērtības izjūtu, un iesaistīt šos garīgās dzīves resursus bērna atveseļošanās vai adaptācijas procesā.

Tā ir aprūpe, kura ne vienmēr nozīmē aktivitāti vai konkrētas darbības. Nereti svarīga ir tikai klātbūtne situācijās, kurās vairs neko nevar darīt, kas dod vecākiem izjūtu, ka viņi nav atstāti vieni. Garīdznieka pārziņā ir šo vecāku garīgās, eksistenciālās, emocionālās vai vienkāršās cilvēciskās vajadzības, kuras rodas attiecībās ar citiem cilvēkiem vai Dievu. Garīgā aprūpe saistās ar transcendenci – to, kā cilvēks ciešanās cīnās ar identitātes, jēgas un mērķa jautājumiem, kas var būt un var arī nebūt izteikti reliģijas vai kultūras jēdzienos.

Garīdznieks veic šo aprūpi sociālās rehabilitācijas programmas ietvaros un ir integrēts Vecāku mājas sociālās rehabilitācijas programmas īstenotāju komandā kā pastorālās aprūpes profesionālis, respektējot pārējo komandas locekļu metodes un profesionalitāti, tajā pašā laikā nezaudējot savu vietu un lomu.

Garīdznieka (kapelāna) uzdevumi

Garīdznieka uzdevumi sociālās rehabilitācijas programmas īstenošanā ir:

- noteikt un identificēt klienta sociālās vajadzības, problēmu veidus, cēloņus;
- veikt disciplinētu un uz iznākumu orientētu garīgo un pastorālo aprūpi un padomdošanu, kalpojot visu ticības tradīciju vecākiem, kā arī tiem, kas nepieder nevienai tradīcijai – visiem, kuriem ir nepieciešams atbalsts, meklējot jēgu ciešanās, slimībās, dziedināšanā un atveseļošanā;
- palīdzēt vecākiem saskatīt jaunu iespēju, kā meklēt jēgu neizbēgamu sāpju un bēdu priekšā, un palīdzēt atklāt, ka problēmu koncentrācijā var būt paslēpusies viņu un bērna eksistences jēga;
- izvērtēt vecāku garīgos un reliģiskos resursus un vajadzības, kā arī to, kādi jautājumi un bažas aktualizējas bērna hospitalizācijā.;
- identificēt vecākus, kuru reliģiskie vai garīgie konflikti var apgrūtināt adaptāciju bērna slimības situācijai;
- veikt garīgo un pastorālo aprūpi bērniem, ja vecāki to vēlas un to atļauj;
- veikt vecākiem krīzes intervenci/stresa mazināšanu;
- būt par vidutāju komunikāciju problēmu starp vecākiem un medicīnisko personālu risināšanā;

- palīdzēt veikt vecāku ārējo un iekšējo resursu mobilizēšanu;
- atpazīst multikulturālos un dažādo ticību jautājumus, kas attiecas uz holistisku veselības aprūpi, ārstēšanu un rehabilitāciju;
- sniegt garīgo aprūpi vecākiem sēru un zaudējuma gadījumā;
- vadīt atbalsta grupu;
- organizēt un vadīt ar dzimšanu un citiem nozīmīgiem dzīves notikumiem saistītus rituālus;
- organizēt un vadīt dievkalpojumus, lūgšanas, meditācijas, svētdarbības;
- organizēt bērna vecāku draudzes mācītāja/priestera apmeklējumus;
- kalpot par kapelānu sociālās rehabilitācijas programmas komandai;
- kalpot kā saiknei starp ārstniecības personām un ticības grupām;
- piedalīties brīvprātīgo apmācībā.

Garīdznieka darba metodes:

- individuālā konsultēšana;
- novērošana un izvērtēšana;
- ģimenes konsultācija;
- konsultācija;
- grupas vadīšana;
- intervija;
- lūgšana;

svētdarbības: bērnu kristība, sv. Vakarēdiena svētbrīži, aizlūgšanas, piemiņas svētbrīži, kristīga izvadīšana.

RĪGAS LUTERA DRAUDZE

**Bērnu slimnīcas Vecāku Mājai ir nepieciešami
BRĪVPRĀTĪGIE!**

Vecāku Māja ir atbalsta punkts mazo pacientu vecākiem

**Brīvprātīgā darba organizēšanu Vecāku Mājā
īsteno Rīgas Lutera draudze**

Ja Tu domā, ka mīli un saproti bērnus, ja Tev patīk palīdzēt un rūpēties par cilvēkiem, kas nonākuši krīzē un bēdās, ja esi komunikabls un strādāt gribošs, ar vēlmi iegūt unikālu dzīves pieredzi un apgūt jaunas zināšanas, aicinām Tevi piepulcēties Vecāku Mājas brīvprātīgo darbinieku pulkam!

Vecāku Mājas brīvprātīgais darbinieks ir sirsnīgs, palīdzēt gribošs cilvēks, kurš bez finansiālas atbildības strādā Vecāku Mājā, pretī saņemot bērnu vecāku mīlestību, pieredzi un apmācības augsti profesionālu pasniedzēju vadībā.

Brīvprātīgais var būt jebkuras draudzes loceklis, neatkarīgi no dzimuma, vecuma un veselības stāvokļa, nacionalitātes, politiskajiem uzskatiem. Katram, kas to vēlas, ir iespēja kļūt par brīvprātīgo darbinieku, ziedojot vienu dienu vai pāris stundas katru dienu vai nedēļu. Tas ir atkarīgs no Tevis, cik daudz vēlies veltīt sevi šim darbam.

Kā es varu kļūt par brīvprātīgo Vecāku Mājā?

- jābūt vēlmei palīdzēt un darboties,
- jāaizpilda anketa un jāiesniedz Lutera draudzes kancelejā (Torņakalna 3/5) vai jānosūta pa e-pastu linards.rozentals@luteradraudze.lv
- jāmotivē sava izvēle intervijā (konkrētais laiks tiks paziņots katram atsevišķi),
- jāpiedalās brīvprātīgo darbinieku apmācībā

Ko brīvprātīgajiem piedāvā Vecāku māja?

- nodarbošanos atbilstoši interesēm,
- atbalstu un izpratni,
- bez maksas apmeklēt mūsu profesionālu vadītās apmācības, supervīzijas,
- kopīgas sanāksšanas un pasākumus.

**PIETEIKUMA ANKETA
BRĪVPRĀTĪGO APMĀCĪBAS KURSAM UN DARBAM
BĒRNU SLIMNĪCAS VECĀKU MĀJĀ**

Vārds, uzvārds, dzimšanas gads	
Jūsu kontaktainformācija – dzīvesvietas adrese, telefona numurs, e- pasta adrese	
Jūsu nodarbošanās, profesija	
Jūsu izglītība	
Jūsu darba vieta ☐	
Jūsu konfesionālā un draudzes piederība	
Kā varat palīdzēt kā brīvprātīgais?	